

5. De enkelte medier

5.1 Fjernsynsseing

Liten økning i andelen TV-seere

Andelen som ser på fjernsyn, har endret seg nokså lite fra 1991 til 2005. Det har vært mellom 80 og 85 prosent av befolkningen som har sett på fjernsyn i løpet av en gjennomsnittsdag. Dette har variert nokså usystematisk i disse åra, selv om tallene har vært noe høyere i siste del av perioden enn i den første delen.

TV-skjermen okkuperes mest av barn og eldre, i mindre grad av unge

Det har vært svært liten forskjell mellom kvinner og menn i andelen fjernsynsseere per dag i denne perioden. Også aldersmessig har forskjellene vært små, selv om det er barn og de i alderen 67-79 år som i størst grad ser på fjernsyn. Unge har i minst grad sett på fjernsyn, men de hadde en økning i andelen seere fra begynnelsen på 1990-tallet til 2001/2002. Deretter ser det ut til at tendensen har vært noe nedadgående igjen.

Totalt sett kan vi si at fjernsynsapparatet appellerer til alle grupper i samfunnet, uansett livsfase, bosted, inntekt og utdanning. Det er likevel pensjonister og hjemmearbeidende som i størst grad ser på fjernsyn. Dette er personer som i mindre grad er utenfor hjemmet enn andre, og som derfor har større anledning til å se på

Foto: Colorbox

fjernsyn, og mest sannsynlig også mest tid til det. Det er god grunn til å tro at fjernsynsseing er noe man helst gjør når andre og viktigere oppgaver ikke krever tid.

Omtrent to og en halv time til TV-seing

Gjennomsnittsnordmannen bruker omtrent 2 timer og 25 minutter på fjernsynsseing per dag (Vaage 2006). Dette har forandret seg nokså lite de seinere åra. Barn i alderen 9-15 år bruker minst tid foran skjermen, omtrent 2 timer og 15 minutter. Unge bruker omtrent 2 timer og 20 minutter. Eldre i alderen 67-79 år bruker i gjennomsnitt mest tid til å se på fjernsyn i løpet av dagen: omtrent 3 timer og 5 minutter. Det er ellers pensjonister, hjemmевærende og personer med liten utdanning som bruker mest tid til å se på fjernsyn.

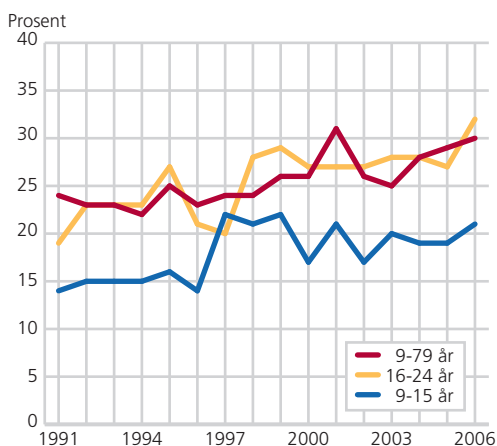
I 1999 ble spørreteknikken for tid brukt til fjernsynsseing endret. Dette betyr at tallene før og etter dette tidspunktet ikke er sammenlignbare. Men hvis vi ser på utviklingen før 1999 og etterpå, får vi en god pekepinn på hvordan utviklingen har vært (tabell 5.1). Fra 1991 til 1998 har den tiden fjernsynsseerne brukte foran skjermen en gjennomsnittsdag, forandret seg svært lite. Hvert år var gjennomsnittlig seertid rundt eller i overkant av 2 timer og 20 minutter. Menn brukte noen få minutter mer enn kvinner. Fra 1999 og framover var det en økning fram til 2001 på 22 minutter. Deretter var det en nedgang på 11 minutter. Fra 2003 og fram til 2006 har seertiden blant dem som ser på fjernsyn, økt noe igjen og ligger rundt 3 timer per dag. Med kun ett unntak er det også i denne perioden slik at menn bruker noen få minutter mer enn kvinner på fjernsyns-seing i løpet av dagen.

Ut fra tallene i tabell 5.1 kan vi altså si at det har vært en viss økning i tiden vi bruker til fjernsynsseing de seinere åra. Men er det slik at det er flere som ser mye på fjernsyn? Og hvordan er det med barn og unge i denne sammenheng?

Figur 5.1 viser at det kun har vært en liten endring i andelen av befolkningen som helhet som har sett mye på fjernsyn. Dette gjelder særlig før 1998/99. Etter disse åra har det vært en noe ujevn tendens, som har ligget på eller over 25-prosentsgrensen i de seinere åra.

9-15-åringene har i hele perioden fra 1991-2006 ligget betydelig under 25-prosentsnivået, det vil si at det er færre i denne gruppen som ser mye på fjernsyn per dag enn det som gjelder for befolkningen som helhet. Det var likevel en merkbar stigning mellom 1996 og 1997, som har holdt seg nokså stabil deretter. En lignende tendens gjelder 16-24-åringene, men her kom stigningen ett år seinere, altså mellom 1997 og 1998. Andelen som ser mye på fjernsyn, har i denne gruppen i alle åra ligget nokså nær gjennomsnittet for befolkningen som helhet.

Figur 5.1. **Andel av TV-seerne som har brukt mye tid til fjernsynsseing¹, 9-79 år, 9-15 år og 16-24 år. Prosent**

¹ Mye tid til fjernsynsseing er definert til å være den tiden som de 25 prosent av befolkningen som helhet som så mest på fjernsyn brukte per dag i 1998 og 1999. Disse to åra er valgt som utgangspunkt beregningen fordi spørreteknikken for å måle tid til fjernsynsseing ble noe forandret i 1999. Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.1. **Tid brukt til å se på fjernsyn blant dem som har sett på fjernsyn en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999 ¹	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	141	138	140	149	143	143	144	161	168	183	172	168	172	174	180
Menn	143	144	148	150	145	146	148	164	174	178	175	172	178	175	180
Kvinner	140	131	132	147	140	139	139	158	163	188	169	164	165	174	180

¹ Spørreteknikken for tid brukt til fjernsyn ble endret fra 1999. Dette har høyst sannsynlig ført til at gjennomsnittlig seertid har økt noe, og at seertid før 1999 og fra og med 1999 ikke er sammenlignbare.

Aldersgruppene 25-44 år og 45-66 år har begge ligget i nærheten av gjennomsnittet for befolkningen som helhet. I aldersgruppen 67-79 år har det derimot i hele perioden vært en større andel som har sett mye på fjernsyn, enn i resten av befolkningen. I de siste målingene har andelen i denne gruppen ligget i overkant av 40 prosent.

Figur 5.2 viser at NRK hadde den dominerende andelen av fjernsynsseere fram til 1994, da TV2 hadde innarbeidet seg skikkelig på markedet. Etter det har disse to TV-programformidlerne fulgt hverandre nokså jevnt. Innføringen av NRK2 i 1996 har ikke hatt nevneverdig betydning for dette forholdet.

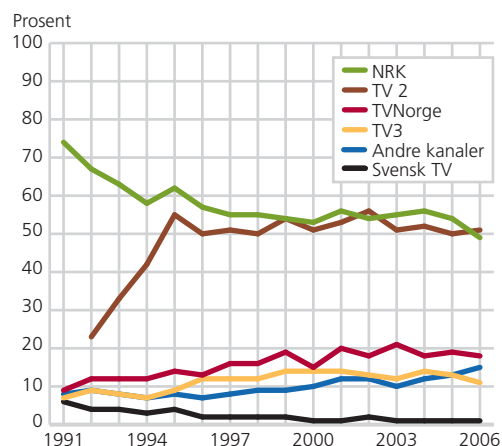
Blant de andre norskspråklige kommersielle kanalene som dekker et flertall av husstandene, har TVNorge et visst overtak på TV3, og har hatt en noe økende oppslutning. Dette kan nok delvis skyldes at TVNorge har konsesjon til å sende bakkebaserte signaler, noe TV3 ikke har. Svensk

fjernsyn hadde stor seeroppslutning blant nordmenn på 60- og 70-tallet (Vaage 2005). Seinere har interessen sunket, selv om andelen som har mulighet for å se svensk fjernsyn, har økt. I de seinere åra har kun 1 prosent av befolkningen sett på svensk fjernsyn per dag.

Mange nordmenn har tilgang til atskillig flere kanaler enn de norske og nordiske i sine hjem. Denne tilgangen har økt. Andelen som ser på slike kanaler, har også økt med om lag 5 prosentpoeng fra 1991 og fram til i dag. Økningen har likevel vært så liten at disse kanalene ikke på noen måte kan sies å true de norskspråklige kanalene i seeroppslutning. Dette gjelder befolkningen som helhet. Blant barn og unge har de derimot en oppslutning på linje med TVNorge og TV3. Verd å merke seg er dessuten at TV2 er den kanalen som har størst oppslutning blant barn og unge (Vaage 2007).

Man kan si at denne sammenligningen er urettferdig for en del av disse kanalene, i og med at ikke hele befolkningen kan motta alle kanalene. Tabell 5.2 viser at særlig TV3, men også TVNorge og andre kanaler øker når vi ser på oppslutning blant dem som kan ta inn kanalene i hjemmet, i forhold til tallene for befolkningen som helhet. TV3 har særlig stor oppslutning blant unge. I denne gruppen er det bare TV2 som er den enkeltkanalen som har større oppslutning per dag. TV3 har mer enn dobbelt så stor oppslutning som NRK blant de unge. NRK er på sin side dominerende blant personer som er 45 år eller eldre. Det er særlig barna som ser på andre kanaler enn dem som nå er nevnt. Det dukker stadig opp flere kanaler som retter seg spesielt mot barn, særlig tegnefilmkanaler, slik som for eksempel Disneykanalene.

Figur 5.2. Andel av befolkningen som ser på ulike fjernsynskanaler¹ en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent

¹ I figuren er NRK1 og NRK2 slått sammen. Det samme gjelder svensk TV1 og TV2.

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Nyheter, serier og sport

I hele perioden fra 1991 til 2006 er det nyheter flest ser på i fjernsynet i løpet av en dag (Vaage 2007). To av tre seere følger med på nyhetene i løpet av dagen. Tallene for nyheter har holdt seg nokså stabile i hele perioden, men var likevel på sitt høyeste i 1991.

Økt oppslutning om TV-serier

TV-serier er en annen type program som mange får med seg. Stort sett har godt over 30 prosent sett på slike program i løpet av en dag. I motsetning til for nyheter har det vært økende oppslutning om TV-seriene de siste 16 åra. Mens det i 1992 var 19 prosent som hadde sett på serier i løpet av dagen, var andelen 37 prosent i 2006. Denne økningen kan skyldes økende interesse, men også at kanalene i stadig større grad har satset på å formidle denne typen program. Mest sannsynlig er det en vekselvirkning mellom interesse og tilbud.

I motsetning til serier har spillefilmer (kinofilmer) og enkeltstående TV-filmer hatt en synkende oppslutning. Dette til tross for stadig økende tilbud av slike filmer i allmennkanalene og at nye filmkanaler har kommet til. Barne- og ungdomsprogrammene og program med spørrekonkurranser har også sunket i oppslutning. Derimot har annen underholdning hatt økt oppslutning. Debatter og sportssendinger

har holdt seg noenlunde på samme nivå i løpet av de siste 16 åra.

Nedgang i oppslutningen om informasjonsprogram

Andelen som har sett på informasjonsprogram, har vært synkende. Slår vi sammen program om samfunnsinformasjon, naturprogram, kulturinformasjon og annen informasjon, viser det seg at 28 prosent så på slike program i 1991. I 2000 var andelen sunket til 16 prosent. I 2006 var andelen 15 prosent.

Det er særlig to typer program hvor det er et klart skille mellom menns og kvinners seerandel: sport og TV-serier. Menn ser i betydelig større grad på sportsprogram, mens kvinnene i større grad ser på TV-serier. Disse forskjellene har holdt seg i hele perioden. I tillegg har det stort sett vært slik at kvinner i større grad ser på barne- og ungdomsprogram, mens menn i større grad ser på nyhetssendingene. Ellers har programvalget vært nokså likt mellom menn og kvinner.

Sterk nedgang for nyheter blant unge TV-seere

Tabell 5.3 viser at andelen som ser på nyhetssendingene i fjernsynet, øker med alderen. Dette har vært en klar tendens i hele perioden fra 1991 til 2006. Samtidig er det en viss tendens til at andelen har

Tabell 5.2. Andelen som ser på ulike fjernsynskanaler per dag blant dem som har tilgang til kanalene i husholdningen, alle og etter alder. 2006. Prosent

	NRK	TV2	TVNorge	TV3	Svensk TV	Andre kanaler
Alle	49	51	18	11	1	15
Alle med tilgang til kanalen	49	53	20	19	2	19
Alle med tilgang etter alder						
9-15 år	35	50	24	22	2	47
16-24 år	18	53	33	41	2	16
25-44 år	47	57	20	16	2	17
45-66 år	64	50	14	8	3	12
67-79 år	74	47	11	7	6	13

vært synkende i alle aldersgrupper i denne perioden. Særlig har nedgangen vært stor for gruppen 16-24 år, altså de unge. I 1991 var det 51 prosent av TV-seerne i denne aldersgruppen som hadde fått med seg nyhetssendingene. I 2006 var andelen kommet ned i 36 prosent.

Økning for TV-serier i alle aldersgrupper

Andelen som ser på TV-serier, har gått i motsatt retning, og det gjelder også alle aldersgrupper. Det er dessuten de unge som er de mest ivrige seerne av slike program. I gruppen 16-24 år økte andelen som så på slike program fra 24 prosent per dag i 1991 til 54 prosent i 2006. I aldersgruppen 67-79 år ser TV-seerne atskillig mindre på TV-serier, men andelen steg likevel fra 15 prosent i 1991 til 32 prosent i 2006.

Det er unge og yngre voksne TV-seere som er mest opptatt av spille- og TV-filmer. I alle aldersgrupper har det vært en nedgang i andelen som ser på slike program. Nedgangen har vært størst blant 9-15-åringene og 67-79-åringene, det vil si de yngste

og de eldste. Blant de eldste har andelen sunket fra 23 prosent i 1991 til 8 prosent i 2006.

Andelen som har sett på sportsprogram har holdt seg noenlunde stabil i alle aldersgrupper. Barna ser noe mindre på sportsprogram enn de voksne, men blant de voksne er seerandelen nokså lik for alle aldersgrupper.

Det er særlig aldersgruppen 9-15 år som ser på barne- og ungdomsprogrammene. I alle grupper fra 16 år og oppover er seerandelen betydelig lavere, og andelen seere har sunket noe i perioden fra 1991 til 2006. Det er i særlig grad de eldste som ser på TV-debatter, mens andelen som ser på spørrekonkurranser er nokså jevnt fordelt i alle aldersgrupper. Her har det vært en nedgang i seerandelen uansett alder. Andre underholdningsprogram har bra tilslutning i alle aldersgrupper, og blant barn, unge og yngre voksne har andelen vært økende fra 1991 til 2006.

Tabell 5.3. **Andel fjernsynsseere som har sett ulike typer fjernsynsprogram en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 2000 og 2006. Prosent**

	9-15 år			16-24 år			25-44 år			45-66 år			67-79 år		
	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006
Ny-heter	28	22	22	51	48	36	75	72	64	88	85	81	95	91	86
TV-serier	27	53	45	24	57	54	21	35	38	21	28	30	15	26	32
Spille-/TV-filmer	29	21	12	26	25	20	25	25	18	22	18	12	23	14	8
Sport	17	21	14	26	26	19	23	30	23	24	37	30	30	40	28
Barne-/ungd. program	43	34	49	18	6	2	21	10	9	11	4	3	9	1	1
TV-debatter	..	2	0	..	1	1	..	6	7	..	14	12	..	20	25
Spørrekonkurranser	5	7	2	6	3	2	6	4	3	6	8	3	6	9	2
Annen underholdning	11	17	24	16	17	28	18	17	27	23	20	22	26	19	24
Informasjonsprogram	19	9	7	23	8	9	25	17	13	34	21	21	35	26	22
Popmusikk	6	7	7	7	9	7	2	2	5	2	1	2	3	0	1
Annet	6	9	8	10	6	9	8	7	9	9	9	8	10	12	8

I alle aldersgrupper ser færre informasjonsprogram nå enn før

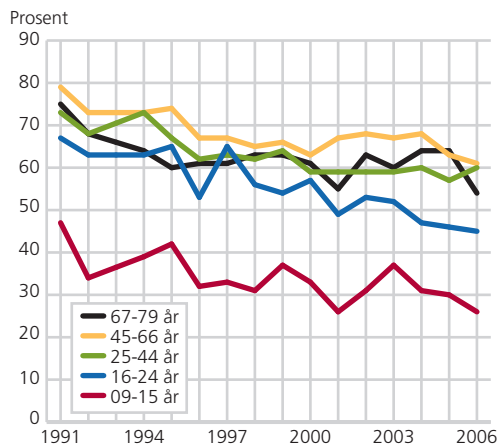
Informasjonsprogrammene når i særlig grad de godt voksne. Mens 9 prosent av seerne i gruppen 16-24 år så på informasjonsprogram i 2006, var andelen 22 prosent i gruppen 67-79 år. For alle gruppene er likevel seerandelen synkende.

5.2. Radiolytting

Synkende «radioaktivitet»

Det har vært en betydelig nedgang i andelen som svarer at de har hørt på radio en gjennomsnittsdag fra 1991 til 2006 (Vaage 2007). Andelen var 71 prosent i 1991 og 65 prosent i 1992. I 2005 var andelen 55 prosent og 54 prosent i 2006. Nedgangen har i disse åra vært nokså gradvis. Nedgangen gjelder begge kjønn. Det har desstuen vært ganske små forskjeller i andelen som hører på radio, blant menn og kvinner. Det har likevel vært en viss tendens til at menn i noe større grad har hørt på radio enn kvinner.

Figur 5.3. Andel som hører på radio en gjennomsnittsdag, mandag-søndag, etter alder. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Minst lyttergruppe blant barn

Figur 5.3 viser at alder har sammenheng med radiolytting. Andelen som hører på radio, er og har vært betydelig høyere blant de voksne enn blant unge, og særlig blant barn. I de fleste åra fra 1991 til 2006 har aldersgruppen 45-66 år vært den som har hatt høyest lytterandel, tett fulgt av 67-79-åringene og 24-44-åringene. 9-15-åringene har hatt den desidert laveste lytterandelen i hele perioden, og ligget langt under de øvrige aldersgruppene.

Størst nedgang i lytterandelen blant barn og unge

Størst nedgang finner vi blant 16-24-åringene. I 1997 var andelen radiolyttere på 65 prosent. I 2006 var andelen nede på 45 prosent. Det betyr en nedgang på 20 prosentpoeng på ni år. 9-15 åringer har også hatt en kraftig nedgang, fra 47 prosent i 1991 til 26 prosent i 2006, altså en nedgang på 21 prosentpoeng på 16 år.

Synkende lytterandeler i alle utdanningsgrupper

Andelen som lytter til radio, har i alle åra fra 1991 til 2006 vært høyere blant dem som har høy utdanning enn blant dem som har lav utdanning. Allikevel har det vært nedgang i lytterandelen i alle utdanningsgrupper. Blant dem med utdanning på ungdomsskolenivå var lytterandelen 68 prosent i 1991 og 52 prosent i 2006. Blant dem med lang universitets- eller høyskoleutdanning var lytterandelene 79 prosent i 1991 og 64 prosent i 2006.

Det er ikke bare de norske mediebruksundersøkelsene som viser at andelen som hører på radio, synker. SSBs tidsbruksundersøkelser viser det samme. Både som hovedaktivitet og som biaktivitet sank andelen radiolyttere en gjennomsnittsdag fra 1991 til 2000 (Vaage 2002). Tall fra det svenske mediebarometeret viser

også at andelen radiolyttere har sunket der (Nordicom-Sverige 2007). Det finske statistikkbyråets levekårsundersøkelse viser at fra 1991 til 2002 har radio i større grad gått over til å være bakgrunnsstøy. En tredel av finnene oppfatter sitt forhold til radiolytting som hovedsakelig bakgrunnsstøy. De aktive lytterne blir færre (Liikkanen, Hanifi og Hannula 2006).

Nokså stabil lyttertid

Selv om lytterandelen har gått betydelig ned de siste 16 åra, har ikke det samme skjedd med den tiden radiolytterne bruker på lytting per dag (tabell 5.4). I 1991 brukte den gjennomsnittlige radiolytter 2 timer og 31 minutter på radiolytting i løpet av dagen. I 2006 var tiden 2 timer og 35 minutter, det vil si omtrent det samme. Tiden har variert noe fra år til år, uten at den har beveget seg i noen bestemt retning. Høyest tall finner vi i 2001 og 1995, lavest i 1992 og 2004.

For både menn og kvinner har tiden til radiolytting variert i åra fra 1991 til 2006. Fram til begynnelsen på tusenårsskiftet brukte kvinnelige lyttere noe mer tid til lytting enn menn gjorde. Deretter har det vært en liten tendens til at menn har lyttet mer enn kvinner.

Selv om andelen radiolyttere har sunket i perioden fra 1991 til 2006, gjelder ikke dette i like stor grad for ulike tider på døgnet. For å vise hva som har skjedd med lytterandelene på hverdager, er lytterandelen i tabell 5.5 fordelt på ulike perioder i løpet av dagene mandag til torsdag.

Tabell 5.5. **Andel som hører på radio mandag-torsdag til ulike tider på døgnet, alle og etter alder. 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2003	2006
Kl. 06-10						
Alle	56	50	46	45	48	42
9-15 år	22	16	11	14	23	7
16-24 år	41	37	32	36	31	33
25-44 år	62	59	50	51	52	48
45-66 år	66	61	59	56	61	53
67-79 år	69	53	51	48	43	38
Kl. 10-15						
Alle	30	30	28	25	27	28
9-15 år	5	8	4	5	13	7
16-24 år	29	25	27	26	23	27
25-44 år	33	34	31	26	30	33
45-66 år	35	35	30	31	29	29
67-79 år	30	38	37	26	28	34
Kl. 15-19						
Alle	39	33	31	28	32	32
9-15 år	26	17	17	17	16	18
16-24 år	34	35	32	27	26	28
25-44 år	41	38	38	32	37	37
45-66 år	42	38	30	30	35	34
67-79 år	41	20	26	24	27	27
Kl. 19-24						
Alle	17	14	13	14	12	9
9-15 år	17	14	10	15	15	7
16-24 år	19	24	25	24	16	12
25-44 år	15	13	11	11	10	9
45-66 år	17	12	12	12	13	8
67-79 år	23	11	12	7	7	9
Kl. 24-06						
Alle	6	3	2	2	2	2
9-15 år	2	0	1	0	1	1
16-24 år	10	4	5	6	2	4
25-44 år	5	3	2	1	2	2
45-66 år	7	2	1	1	2	2
67-79 år	7	4	1	1	2	2

Tabell 5.4. **Tid brukt til å høre på radio, blant dem som har hørt på radio en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999 ¹	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	151	140	144	163	143	143	141	155	148	171	151	157	140	154	155
Menn	142	130	139	141	127	139	140	145	145	165	150	159	143	155	156
Kvinner	161	152	149	164	159	147	143	165	152	178	152	156	137	152	153

¹ Spørreteknikken for tid brukt til radiolytting ble endret fra 1999.

Mest radiolytting om morgenen

Totalt sett viser tabellen at på hverdagene lytter vi mest til radio om morgenen. På formiddagen og ettermiddagen er lytterandelen nokså lik, og noe lavere enn om morgenen. Om kvelden er lytterandelen mer enn halvert i forhold til formiddagen og ettermiddagen. Om natta er det kun en liten andel som lytter på radio.

Eldre har mest nedgang i lytterandelen om morgenen

Om morgenen, det vil si fra klokka 6 til 10, viser tabellen at det har vært en noe ustabil nedgang i lytterandelen for befolkningen som helhet. Andelen var høyest i 1991 med 56 prosent. Andelen var lavest i 2006, 42 prosent. Den klareste nedgangen gjelder de eldste, det vil si aldersgruppen 67-79 år. For dem var lytterandelen om morgenen i 1991 på 69 prosent. I 2006 var den sunket til 38 prosent. I aldersgruppen 9-15 år har lytterandelen i denne perioden av døgnet variert mye, men hovedtendensten ser likevel ut til å peke tydelig nedover. For de andre aldersgruppene har det også vært en viss nedgang.

Kun liten nedgang i lytterandelen om for- og ettermiddag

Om formiddagen, altså fra klokka 10 til 15, har det vært lite nedgang. De høyeste lytterandelene finner vi i første halvdel av 1990-tallet. Etter det har lytterandelen i denne perioden vært nokså stabil. Det er ingen betydelig nedgang i lytterandelen for noen av aldersgruppene i denne perioden av dagen. Bare for 45-66-åringene er tallene systematisk høyere i begynnelsen av 1990-tallet enn for seinere år.

Om ettermiddagen, altså fra klokka 15 til 19, har det også vært relativt liten nedgang. Også i denne perioden av døgnet har vi de høyeste lytterandelene i første del av 1990-tallet. Deretter har det vært relativt

liten endring. Dette gjelder stort sett alle aldersgruppene.

Synkende andel lyttere om kvelden

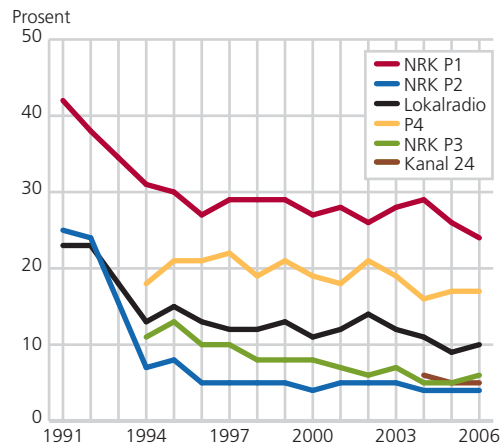
Både totalt sett og i alle aldersgruppene har det vært nedgang i radiolyttingen om kvelden, altså fra klokka 19 til 24. Mens 17 prosent hørte på radio i denne perioden i 1991, var andelen kommet ned i 9 prosent i 2006. Størst nedgang finner vi i aldersgruppen 67-79 år. Blant dem var andelen radiolyttere på 32 prosent i 1991. I 2000 var andelen på 7 prosent, og den var 9 prosent i 2006. Det har også vært relativt stor nedgang blant gruppene 9-15 år og 45-66 år.

Om natta, fra klokka 24 til 6 om morgenen, var også lytterandelen høyest i begynnelsen av 1990-tallet. Seinere har den holdt seg på et stabilt lavere nivå. Dette gjenspeiles stort sett i alle aldersgrupper.

NRK P1 fortsatt dominerende

I perioden fra 1991 til 2006 har flere nye landsdekkende radiokanaler sett dagens lys. Dette gjelder NRKs P3 og de kommersielle kanalene P4 og Kanal 24. Til tross for dette har andelen som har lyttet til radio per dag, minket. Det betyr at flere kanaler har konkurrert om et minkende marked. Dette gjenspeiles i figur 5.4. Til tross for økt konkurranse har NRK P1 holdt stand som den dominerende radiokanalen. På midten av 1990-tallet sank lyttertallet for denne kanalen betydelig, sannsynligvis mest på grunn av P4s inntreden på markedet. At NRK i tillegg opprettet P3, kan også være en medvirkende faktor. NRK P2s lyttertall falt også kraftig i samme periode. Dette kan delvis ha samme forklaring. Men NRK P2 forandret også profil i denne perioden, og gikk over til å være en kulturkanal og overløt de unge til P3. Også lokalradiokanalene samlet sank betydelig i oppslutning da P4 dukket opp.

Figur 5.4. **Andel av befolkningen som har lyttet til ulike radiokanaler en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Jevnt forhold mellom radiokanalene etter 1994

Det forholdet i lytteroppslutning mellom radiokanalene som ble etablert etter at P3 og P4 kom i gang, har holdt seg noenlunde konstant siden. At Kanal 24 startet opp i 2004, forandret lite på dette forholdet. Kanal 24 nådde ikke opp i konkurranse med den etablerte P4 og har forholdsvis liten oppslutning. Mens P4 hadde en daglig lytteroppslutning på 17 prosent av befolkningen i 2006, var oppslutningen om Kanal 24 på 5 prosent det samme året.

Menn og kvinner har i hele perioden fra 1991 til 2006 stort sett valgt å høre på de

samme radiokanalene. Et avvik er likevel at menn i noe større grad velger å høre på NRK P3 enn det kvinner gjør.

Synkende lytteroppslutning for NRK P1 i alle aldersgrupper

Tabell 5.6 viser at NRK P1 har og har hatt en sterk oppslutning blant de godt voksne og de eldre. Fra 1991 til 2006 har det vært en klar nedgang i lytterandelen i alle aldersgrupper for denne kanalen. NRK P2 hadde en annen programprofil i begynnelsen av 1990-åra enn de har hatt seinere. Dette har ført til at de har mistet mange lyttere i alle aldersgrupper. NRK P3 står sterkest blant de unge, men oppslutningen har vært synkende fra 2000 til 2006. P4 har også hatt en nedgang blant de unge, men denne kanalen har størst oppslutning blant de yngre voksne. Kanal 24 har også størst oppslutning blant de unge og de yngre voksne. Det samme gjelder lokalradiokanalene. Også her har det vært nedgang i lytterandelen i de fleste aldersgruppene.

Mest nyheter også i radio

Det har skjedd nokså små forandringer fra 1991 til 2006 i hva folk velger å høre på når de hører på radio (Vaage 2007). Nyheter/nyhetsmagasin er det som dominerer. Mer enn 50 prosent av dem som hører på radio i løpet av dagen, får med seg denne typen radiostoff og har gjort det de siste 16 åra. Helst hører de dette på P1, P2 og P4. Rundt 40 prosent hører på ulike former for

Tabell 5.6. **Andel som har lyttet til ulike radiokanaler en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 2000 og 2006. Prosent**

	9-15 år			16-24 år			25-44 år			45-66 år			67-79 år		
	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006
NRK P1	15	6	4	23	6	4	38	23	18	58	45	41	66	53	46
NRK P2	14	1	0	20	1	1	27	5	3	19	7	6	11	6	8
NRK P3	.	8	3	.	25	13	.	6	11	.	3	1	.	0	0
P4	.	10	8	.	22	14	.	29	25	.	14	16	.	3	4
Kanal 24	.	.	4	.	.	9	.	.	7	.	.	2	.	.	1
Lokalradio	19	9	6	33	23	16	22	12	13	18	6	7	7	7	7

underholdning. Det er i første rekke lyttere på P3, P4 og Kanal 24 som hører på dette. Denne andelen har også vært temmelig stabil de seinere åra.

I underkant av 40 prosent hører på distriktsprogram. Denne typen program har variert noe fra år til år, og det er en liten tendens til at lytteroppslutningen er nedadgående. Det er i hovedsak P1 og lokalradioene lytterne henter denne typen stoff fra. Program der en dominerende del av sendetiden er populærmusikk, blir hørt på av rundt 30 prosent av lytterne. Denne typen program har en viss økning blant lytterne. Dette har nok sammenheng med at de nyere kanalene P3, P4 og kanal 24 i stor grad fyller sendetiden med populærmusikk.

Nedgang for værmeldingene

Værmeldingene har hatt en lavere lytterandel fra siste del av 1990-tallet enn i første del av tiåret. Lytterandelen var 30 prosent i 1994, mens den var 14 prosent i 2002 og

2006. Det er særlig NRK P1 som er kilden til denne typen program. Nedgangen kan muligens skyldes at værmeldingene har fått en mindre sentral plassering i sendeskjemaet i de seinere åra.

Omtrent 4 prosent av radiolytterne har hørt på kulturinformasjon i løpet av en gjennomsnittsdag i hele perioden fra 1991 til 2006. Her er NRK P2 den dominerende kilden. Derimot har det blitt en mindre andel lyttere som hører på program om annen informasjon. Mens lytterandelen var 13 prosent i 1991, har den seinere sunket til 8-9 prosent. Også her er det P2 i tillegg til P1 som har høyest lytterandel.

Sportssendingene høres av rundt 7-8 prosent i løpet av en gjennomsnittsdag. Denne typen sendinger høres i omtrent like stor grad blant lyttere til de ulike radiokanalene. Lytterandelen til både religiøse program, klassisk musikk/musikaler og barne- og ungdomsprogram har sunket noe i perioden fra 1991 til 2006. Religiøse

Tabell 5.7. **Andel radiolyttere som har hørt på ulike typer radioprogram en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 2000 og 2006. Prosent**

	9-15 år			16-24 år			25-44 år			45-66 år			67-79 år		
	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006	1991	2000	2006
Nyheter/nyhetsmagasin	30	21	15	37	27	35	59	56	52	68	66	61	79	69	69
Underholdning	36	29	31	49	45	53	42	42	48	41	38	48	43	40	40
Distriktsprogram	21	6	2	29	11	13	41	33	25	51	54	44	44	51	53
Populærmusikk	41	61	38	43	62	56	26	37	43	19	17	25	10	11	17
Værmelding	9	3	0	17	6	4	22	14	11	36	28	18	49	38	30
Kulturinformasjon	0	1	0	1	2	1	6	4	3	4	5	7	4	3	7
Annen informasjon	4	0	2	11	5	1	12	10	5	17	13	13	18	13	17
Sport	5	7	0	5	6	6	9	7	4	6	8	5	8	7	7
Religiøse program	0	1	0	1	0	0	2	1	0	8	3	3	15	10	7
Klassisk musikk/musikaler	3	0	0	5	2	0	5	3	2	12	5	3	7	2	10
Barne-/ungdomsprogram	8	11	6	4	4	3	3	1	2	2	0	0	0	1	1
Annet	8	5	4	14	14	6	12	15	9	11	16	10	15	16	18

program har særlig blitt formidlet av P1. Klassisk musikk og lignende er det særlig NRK P2 som har stått for, i tillegg til andre kanaler, slik som kanalen «NRK alltid klassisk». Barne- og ungdomsprogram har lytterne til de ulike kanalene hørt i omtrent like stor grad.

Færre barn hører på nyheter

For de fleste aldersgruppene har det vært ganske små endringer i andelen som hører på nyheter eller nyhetsmagasiner per dag, når vi ser på utviklingen fra 1991, 2000 og til 2006 (tabell 5.7). Den klareste nedgangen finner vi blant 9-15-åringene. I denne gruppen var det 30 prosent av radiolytterne som hørte på nyheter i 1991. I 2006 hadde andelen sunket til 15 prosent.

Mens andelen som har hørt på underholdningsprogram, har forandret seg lite i de ulike aldersgruppene i denne perioden, har andelen som lytter til distriktsprogram sunket i aldersgruppene under 45 år.

Andelen som har lyttet til populærmusikk, har derimot økt for alle over 24 år. Andelen som har hørt på værmeldingene, har derimot sunket for alle aldersgruppene.

5.3. Bruk av plater, kassetter, CD-er og MP3

Nokså stabil lytting

Lytting på ulike former for lydavspillings-systemer samlet har forandret seg lite fra 1991 og til 2006 (Vaage 2007). Disse systemene inkluderer lydkassetter, vinylplater, CD-er, og etter hvert også minidisc-er og MP3-filer. I 1991 var det 43 prosent som hadde hørt på slike medietilbud en gjennomsnittsdag. Deretter har andelen variert noe, men stort sett holdt seg i nærheten av 40-tallet. Høyest var andelen i 2000, med 50 prosent. I 2006 var andelen lyttere den samme som i 1991, altså 43 prosent.

Den tiden vi bruker på denne typen aktiviteter, har også variert noe i perioden, men ikke utviklet seg i noen bestemt retning. I 1991 var gjennomsnitts lyttetid per nordmann på 40 minutter. I 2006 var tiden 41 minutter. Lavest var den i 1996 med 30 minutter og høyest i 2000 med 46 minutter. Det er vanskelig å gi noen god forklaring på disse variasjonene. Hovedbildet er likevel at denne aktiviteten, til tross for at tekniske nyvinninger har kommet på markedet i denne perioden, har holdt seg relativt stabil.

80-90 minutter blant lytterne

Tiden lytterne bruker på slike aktiviteter en gjennomsnittsdag har heller ikke endret seg i noen bestemt retning i perioden fra 1991 til 2006, selv om det har vært variasjoner fra år til år (tabell 5.8). I 1991 var gjennomsnittstiden på 93 minutter, mens den var på 96 minutter i 2006.

Menn og kvinner lytter omtrent like mye

Lytting på plater, kassetter, og så videre er blant de medieaktivitetene hvor det er svært liten forskjell mellom menn og kvinner. Og hvem av dem som har lyttet mest, har variert fra år til år. I 1991 var det 43 prosent som hadde brukt tid på denne typen aktiviteter både blant menn og kvinner. I 2006 var andelen 45 prosent blant menn og 40 prosent blant kvinner. Tiden de to kjønnene bruker på slikt, har også skilt seg lite fra hverandre, både for befolkningen totalt og for de som lytter. (tabell 5.8).

Unge er de ivrigste lytterne

Alderen har stor betydning for i hvilken grad man lytter til plater, kassetter, og så videre. I alle undersøkelsene fra 1991 og fram til i dag er det de unge, altså aldersgruppen 16-24 år, som har vært de mest aktive. I 1991 var det 73 prosent i denne gruppen som var lyttere en gjennomsnittsdag. I 2006 var andelen 70 prosent. Andelen har variert noe i de ulike undersøkelsene, men har stort sett ligget rundt 75 prosent.

Lytternedgang blant barna, økning blant eldre

Nest etter de unge er det barna i alderen 9-15 år som er ivrige lyttere til plater, kassetter, og så videre. Både andelsmessig og tidsmessig har de hatt en nedgang i lytteraktiviteten i de seinere åra. 69 prosent i denne aldersgruppen hørte på slike medier i 1991. I 2006 var andelen sunket

til 52 prosent. For andre aldersgrupper ser det derimot ut til at det har vært en liten økning i lytterandelen de seinere åra. I gruppen 45-66 år var andelen lyttere på 22 prosent i 1991, mot 30 prosent i 2006. For gruppen 67-79 år var lytterandelen på 9 prosent i 1991, mot 14 prosent i 2006.

CD-spilleren har dominert siden 1994

60 prosent av dem som lyttet til lydavspillingsutstyr en gjennomsnittsdag i 1994, lyttet til CD-spiller. Dernest fulgte kassettspiller med 56 prosent og platespiller med 7 prosent. Tolv år seinere, altså i 2006, var andelen som lyttet til CD-spiller, økt til 86 prosent, mens 3 prosent lyttet til kassettspiller, og 3 prosent lyttet til platespiller (tabell 5.9). Kassettspilleren er altså nærmest fjernet fra markedet på disse åra. Minidisc-spilleren dukket opp på slutten av 1990-tallet. Den høyeste registrerte må-

Tabell 5.9. **Andel som lytter til ulike lydavspillingsystemer en gjennomsnittsdag blant alle, blant dem som har de ulike lydavspillings-systemene, blant lyttere og blant lyttere som har de ulike lydavspillings-systemene. 2006. Prosent**

	CD-spiller	Mini-disc-spiller	Kassettspiller	Platespiller	MP3-spiller
Alle	37	1	1	1	13
De som har lydavspillings-systemet	38	5	2	3	30
Alle lyttere	86	3	3	3	31
De lyttere som har lydavspillings-systemet	86	9	5	8	51

Tabell 5.8. **Tid brukt til å høre på plater/kassetter/CD-er og MP3, blant dem som har hørt på slikt en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	93	85	88	81	82	87	78	79	92	92	87	93	88	87	96
Menn	92	82	88	88	82	86	74	72	94	93	90	95	88	93	99
Kvinner	93	88	88	73	82	89	82	84	90	91	84	92	88	82	93

lingen var i 2003, da 8 prosent lyttet til en slik spiller per dag. Deretter har andelen sunket igjen.

Gjennombrudd for MP3-spilleren

De siste 3-4 åra har MP3-spillerne slått gjennom. Andelen brukere per dag har mer enn doblet seg fra 2004 til 2006, da 31 prosent brukte dette som avspillings-system. Det er sannsynlig at dette systemet vil ta en større andel av markedet i åra som kommer.

CD-spillerne brukes mest

Tabell 5.9 viser at det blant hele befolkningen er nær 40 prosent som hører på CD-spiller i løpet av en dag. 13 prosent hører på MP3-spiller, mens svært få hører på minidisc-spiller, kassettspiller og plate-spiller. Tabellen viser også at det er flere av

dem som har CD-spiller som hører på CD-spiller per dag, enn det er blant dem som har MP3-spiller som hører på MP3-spiller. Dessuten er det svært få av dem som har minidisc-spiller, kassettspiller eller plate-spiller som hører på disse tre mediene. CD-spillerne blir altså mest brukt.

Av alle lytterne er det 86 prosent som lytter til CD-spiller, mens 31 prosent lytter til MP3-spiller. Dette har sammenheng med at det er flere som har CD-spiller enn MP3-spiller. Det er likevel slik at blant dem som har de ulike lydavspillings-systemene, er det 86 prosent som lytter til CD-spiller og 51 prosent som lytter til MP3-spiller. Igjen ser vi at det er flere med CD-spiller som bruker den, enn det er personer med MP3-spiller som bruker den i løpet av en dag. Tabellen viser også at det er svært

Tabell 5.10. **Andel av lytterne som har lyttet til ulike typer musikk på plate/kassett/CD/MP3. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	Pop/rock	Underholdning	Klassisk/ opera	Folkemusikk/ viser	Danseband	Jazz	Annet	Antall svar
1994	62	12	11	7	6	4	11	873
1997	63	12	14	9	7	6	12	972
2000	70	10	9	5	4	4	15	1 149
2004	70	11	9	7	5	7	14	945

Tabell 5.11. **Andel av lytterne som har lyttet til ulike typer musikk på plate/kassett/CD/MP3 en gjennomsnittsdag, etter kjønn, alder og utdanning. 2004. Prosent**

	Pop/rock	Underholdning	Klassisk/ opera	Folkemusikk/ viser	Danseband	Jazz	Annet	Antall svar
Menn	73	10	8	5	5	8	13	461
Kvinner	67	13	10	8	6	6	15	484
9-15 år	88	6	1	1	1	3	12	217
16-24 år	85	7	3	3	4	6	15	199
25-44 år	73	11	9	7	3	7	12	327
45-66 år	48	17	17	11	13	9	18	174
67-79 år	10	32	33	12	12	10	17	28
Ungdomsskole	63	12	7	7	8	4	19	94
Videregående	67	14	7	7	8	6	14	360
Universitet/høgskole, kort	70	8	14	8	2	9	15	171
Universitet/høgskole, lang	68	10	17	10	1	13	10	90

mange minidisc-spillere, kassettpillere og platespillere som blir lite brukt.

Lytter mest til pop/rock

Det har vært liten endring i hva slags musikk de som lytter til plater, kassetter, og så videre, lytter til (tabell 5.10). I hele perioden fra 1994 til 2004 har pop og rock vært den helt dominerende musikken folk har lyttet til. Denne musikksjangeren har dessuten økt litt fra 1990-tallet til 2000-tallet, og representerte 70 prosent av lyttingen i 2004. Det er ingen enkelt annen sjanger som har gått tilsvarende tilbake. Underholdningsmusikk og klassisk/opera har i hele perioden holdt seg rundt 10 prosent av det folk lytter til.

Kjønn betyr mindre enn alder for valg av musikk

Tall for 2004 (tabell 5.11) viser at det ikke er noen store forskjeller i hva kvinner og menn velger å lytte til på plater, kassetter, og så videre. Derimot er det klare forskjeller mellom aldersgruppene: De aller fleste hører mest på pop/rock, men det er særlig populært blant barn, unge og unge voksne. Lytting til både underholdningsmusikk, klassisk musikk og folkemusikk/viser øker med alderen. Dansebandmusikk og jazz ser også ut til å ha en større lytterskare blant godt voksne lyttere enn blant de yngre.

Pop/rock populært uansett utdanning

Utdanning har liten betydning for om man lytter til pop/rock eller underholdningsmusikk. Lyttere med høy utdanning bruker noe mer tid på å lytte til klassisk musikk/opera og jazz enn det de med lavere utdanning gjør. Det er omvendt for dansebandmusikk. Dette er en musikkform som lyttere med lav utdanning er mer opptatt av enn de som har høy utdanning.

5.4. Videobruk

Stabil videoseing

Det har vært små endringer i andelen som ser på video en gjennomsnittsdag, de siste 15 åra. Uansett om tilgangen til videospillere har økt, om det er innført bedre bildekvalitet gjennom DVD-spillere og uansett om det har vært en eksplosiv økning i tilbudet og en nedgang i prisen av VHS- og DVD-filmer til leie og til salgs, har bruken holdt seg på omtrent det samme nivået. I 1991 var det 10 prosent som så på video en gjennomsnittsdag. Siden har det hvert år variert mellom 8 og 11 prosent. I 2006 var det samme andel som i 1991, altså 10 prosent (Vaage 2007).

Den tiden gjennomsnittsnordmannen har brukt på videoseing i løpet av en dag, har også holdt seg nokså stabil. Tallet var 8 minutter i 1991, mens det var 9 minutter i 2006. I de mellomliggende åra har tiden variert fra 5 til 9 minutter.

En og en halv time blant dem som ser på video

Ser vi på den tiden som brukes på videoseing blant dem som faktisk har sett på video en gjennomsnittsdag, har variasjonen vært større (figur 5.5). I 1991 var gjennomsnittlig tid 85 minutter. De neste åra sank tallet og var på sitt laveste i 1995, med 68 minutter. Deretter har det vært en stigning, særlig etter tusenårsskiftet, og toppen ble nådd i 2004 med 92 minutter. I 2006 var tallet 86 minutter. Dette vil altså si om lag en og en halv time, omtrent en gjennomsnittlig lengde på en spillefilm.

Omtrent en av ti ser video både blant kvinner og menn

Det har vært relativt liten forskjell mellom kvinner og menn i andelen som ser på video. I 1991 var andelen som så video en gjennomsnittsdag, 12 prosent blant

menn og 8 prosent blant kvinner. I de siste åra har andelen vært 10-11 prosent blant menn og 9 prosent blant kvinner. Det er med andre ord en forskjell som er så liten at vi ikke kan legge vekt på den.

Ser vi på tid brukt blant dem som ser på video, er det derimot svært tydelige forskjeller. Menn har tradisjonelt blitt sittende noe lenger foran videoen enn kvinner har gjort (figur 5.5). Dette var for eksempel tydelig både i 1991 (90 minutter for menn og 76 minutter for kvinner) og i 2005 (99 minutter for menn og 83 minutter for kvinner). I 2006 fikk vi derimot et annerledes mønster, med 82 minutter for menn og 92 minutter for kvinner. Selv om det er et par unntak, har det i de aller fleste åra vært slik at menn har brukt mer tid på denne aktiviteten enn kvinner har.

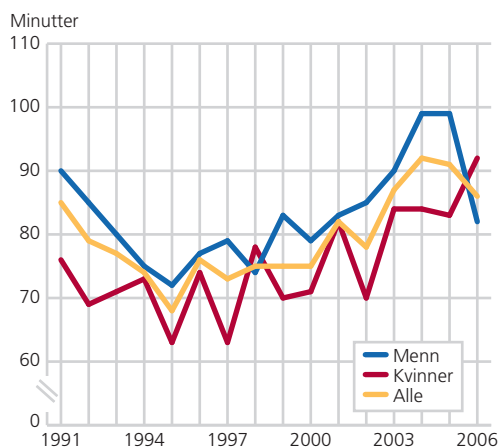
Mest videobruk blant barn og unge

Barn og unge er de ivrigste videobrukerne (Vaage 2007). Fra 25-årsalderen synker videobruken med alderen. Slik har det vært

i de 15 siste åra. I 1991 var det 27 prosent i aldersgruppen 9-15 år som hadde sett på video en gjennomsnittsdag. Deretter har nivået stort sett holdt seg på mellom 17 og 22 prosent. I 2006 var andelen på 20 prosent. Også for 16-24-årsgruppen har disse tallene holdt seg temmelig stabile. Andelen videobrukere per dag var 18 prosent i 1991 og 20 prosent i 2006. I gruppen 25-44 år var andelen brukere 8 prosent i 1991 og 11 prosent i 2006. For gruppen 45-66 år var brukerandelen 4 prosent både i 1991 og i 2006. For gruppen 67-79 år var andelen henholdsvis 2 og 1 prosent.

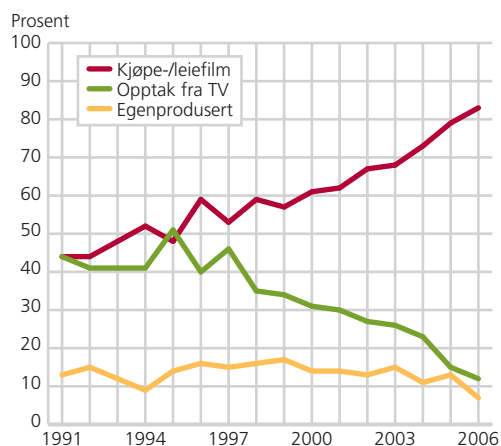
Det er ingen helt klare forskjeller i andelen som ser på video, i ulike utdanningsgrupper. Det har heller ikke vært noen tydelig endring i videovanene innenfor utdanningsgruppene. Blant dem som har utdanning på ungdomsskolenivå, var det 7 prosent som hadde sett på video/DVD i 2006 en gjennomsnittsdag i 2006. Blant dem med lang universitets- eller høyskoleutdanning var andelen 8 prosent.

Figur 5.5. Tid brukt til å se på video (VHS/DVD), blant dem som har sett på video en gjennomsnittsdag, alle og etter kjønn. 1991-2006. Minutter

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5.6. Videoseere¹ fordelt på ulike typer videoopptak en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent

¹ Både VHS og DVD.

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Økt seing på kjøpe-/leiefilmer

Hva nordmenn bruker VHS- eller DVD-spillere til, har forandret seg en del i løpet av de siste 16 åra (figur 5.6). I 1991 så seerne i like stor grad på opptak fra TV som på kjøpe- eller leiefilmer (44 prosent hver). Dette har forandret seg. Det har vært en klar økning i andelen som har sett på kjøpe- eller leiefilmer, mens interessen for å se på opptak fra TV har sunket tilsvarende. I 2006 var det 83 prosent av videoseerne som hadde sett på kjøpe-/leiefilmer, mens 12 prosent hadde sett på opptak fra TV. Vi kan ikke se bort fra at DVD-formatet har vært med på å akselerere denne utviklingen. Mens 42 prosent av videoseerne hadde sett kjøpe-/leiefilmer i VHS-formatet i 2002, og 26 prosent hadde brukt DVD-formatet, var det i 2006 6 prosent som hadde brukt VHS, og 77 prosent som hadde brukt DVD. Ikke så mye har forandret seg for seing på egne videoopptak. Andelen av seerne var 13 prosent i 1991 og 7 prosent i 2006.

Kjøpe-/leiefilmer særlig blant barn og unge

Det er i særlig grad barn og unge som bruker VHS- eller DVD-spillere til å se på kjøpe- eller leiefilmer. Blant 9-15-åringer var det i 2006 97 prosent av de som hadde sett på video en gjennomsnittsdag, som hadde sett på slike filmer. I gruppen 16-24 år var andelen 90 prosent (Vaage 2007).

Mest krim/action og komedier på video

Tabell 5.12. viser at det særlig er tre typer filmer som har dominert i videofilmmarkedet: krim-/actionfilmer, komedier og barne-/familiefilmer. Bortsett fra i 1991 har krim/action og komedier holdt seg på omtrent samme nivå på 1990-tallet og etter tusenårsskiftet. Barne- og familiefilmene har økt. Noe av årsaken til dette kan være økt tilbud av filmer av denne typen tilrettelagt for VHS/DVD. Roman-tiske filmer og westernfilmer har derimot mistet oppslutning, eller det kan være at slike filmer i mindre grad blir sendt ut på markedet.

Tabell 5.12. **Andel av videoseerne som så på ulike VHS-/DVD-filmer en gjennomsnittsdag. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004, etter kjønn og alder 2004. Prosent**

	Krim./ action	Kome- die	Barne-/ familie- film	Science fiction	Sosial- drama	Wes- tern	Krigs- film	Roman- tisk film	Kata- strofe/ skrekk	Histo- risk film	Annet	Antall svar
1991	40	40	10	1	8	4	0	10	2	1	1	86
1992	35	26	19	1	6	3	1	9	1	2	0	92
1994	29	28	19	5	4	4	3	10	2	1	0	112
1997	32	26	26	7	5	2	3	2	0	1	8	115
2000	30	21	28	1	11	1	0	2	1	1	8	144
2004	27	26	26	4	5	0	2	1	5	1	6	160
2004												
Menn	41	24	17	5	3	0	5	1	1	1	4	85
Kvinner	11	28	37	3	6	0	0	1	8	1	10	75
9-15 år	24	27	33	6	3	0	0	1	5	1	4	67
16-24 år	34	19	16	5	8	0	6	0	8	2	8	38
25-44 år	29	34	24	4	2	0	0	2	0	0	6	45

Mens menn i særlig grad ser på krim/action, er det kvinnene som helst ser på barne- og familiefilmer. Kvinner ser også i større grad på sosialdrama og skrekkfilmer enn menn, som på sin side heller ser på krigsfilmer. Det er særlig de unge som ser på krim-/actionfilmer, mens de voksne 25-44 år i størst grad ser på komedier. Naturlig nok er det barn som i størst grad ser på barne- og familiefilmer.

Krim mest på kino, komedie mest på video

En sammenligning av hva slags filmer nordmenn ser på kino i forhold til på video viser at krim/action i noe større grad blir foretrukket blant kinogjengerne, mens komedier og barne- familiefilmer i større grad blir foretrukket blant dem som ser på video (figur 5.7). Science fiction blir også i noe større grad foretrukket av kinopublikummet.

5.5. Avislesing

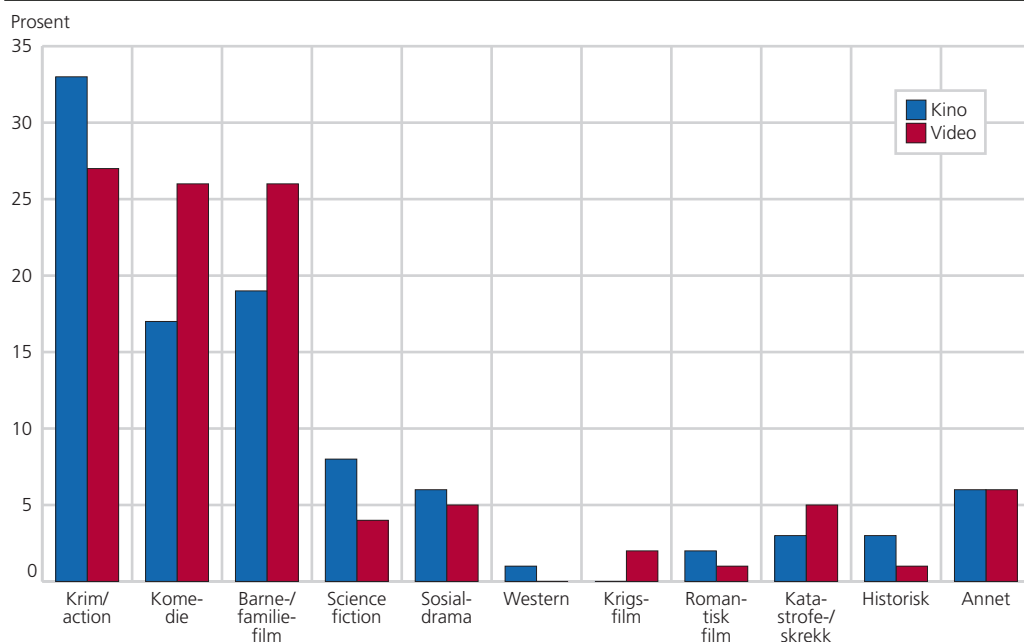
Nedgang for avislesingen

Andelen av befolkningen som har lest trykt avis en gjennomsnittsdag, har sunket de siste 16 åra. I 1991 var det 84 prosent som hadde lest avis per dag, hverdager og helgedager medregnet. I 2006 var andelen på 74 prosent. Det har vært en nokså jevn nedgang i hele perioden (Vaage 2007). På hverdager, mandag-torsdag, har andelen daglige avislesere sunket i samme periode, fra 89 prosent til 76 prosent. Nedgangen i lesing av papiraviser kan ses i sammenheng med det økende tilbudet av aviser som formidles via Internett. Dette blir omtalt under avsnittet om Internett.

Større nedgang for menn enn for kvinner

Nedgangen i avislesing gjelder begge kjønn. Den har likevel vært størst for

Figur 5.7. Andelen som så ulike typer filmer sist de var på kino, og andelen som så på VHS/DVD en gjennomsnittsdag. 2004. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelesn 2004.

menn. I begynnelsen av 1990-tallet var det en større andel menn enn kvinner som leste avis en gjennomsnittsdag. Denne forskjellen har nærmest blitt visket ut, ved at den synkende andelen avislesere blant menn har nærmet seg kvinnenens andel.

Eldre er de ivrigste avisleserne

Lesing av trykte aviser har klar sammenheng med alder. Figur 5.8 viser at det i hele perioden fra 1991 til 2006 har vært den godt voksne delen av befolkningen som i størst grad har lest avis. Andelen synker betydelig med alderen.

Nedgang for de unge, stabilt for de eldre

Nedgangen har i særlig grad vært gjeldende for ungdom og unge voksne. I aldersgruppen 16-24 år var det 84 prosent som hadde lest avis per dag i 1991. I 2006 var andelen sunket til 57 prosent. For gruppen 25-44 år var de tilsvarende andelen 87 prosent og 73 prosent. Blant gruppen 67-79 år var andelen avislesere per dag 88 prosent i 1991 og 92 prosent i 1994. I 2006 var andelen 94 prosent. Blant de eldre har det derfor ikke vært noen stor endring i andelen avislesere de siste 16 åra.

Selv om det er de med høyest utdanning som i størst grad leser avis i løpet av dagen, har det vært en nedgang i alle utdanningsgrupper de siste 16 åra.

Nedgang også i tid brukt til avislesing

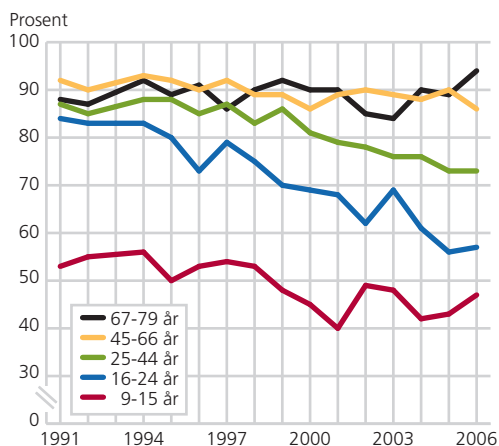
Det er ikke bare andelen avislesere som har sunket de seinere åra. Tabell 5.13 viser

at det også har vært en nedgang i den tiden avisleserne bruker til avislesing.

Mer likestilling i avislesingen

Gjennomsnittstiden en avisleser brukte på avislesing per dag i 1991, var 47 minutter. Denne tiden har sunket jevnt og trutt, og var nede på 39 minutter i 2006. Det er særlig for menn at nedgangen har vært stor. Den tiden menn brukte på avislesing per dag i 1991, var 50 minutter, mens kvinnene brukte 43 minutter. I 2006 var tiden menn brukte, 40 minutter, mens kvinnene brukte 38 minutter. Det har med andre ord vært en nedgang i avislesingen i denne perioden på 10 minutter for menn og 5 minutter for kvinner.

Figur 5.8. Andelen som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.13. Tid brukt til avislesing blant dem som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	47	46	46	48	46	44	42	41	44	40	40	42	41	39	39
Menn	50	50	47	51	49	47	46	44	49	41	43	44	41	41	40
Kvinner	43	42	45	45	43	40	38	37	39	39	37	39	41	37	38

Mest nedgang i tid til avislesing blant unge og yngre voksne

Tabell 5.14 viser at den tiden avisleserne har brukt til avislesing, varierer betydelig mellom aldersgruppene. Det er en temmelig jevn økning med økende alder. Utviklingen over tid viser at det særlig er blant ungdom og yngre voksne at tiden til avislesing har sunket. I gruppen 16-24 år har tiden gått ned fra 37 til 25 minutter, det vil si 32 prosent. I gruppen 25-44 år har tiden gått ned med 27 prosent. I gruppen 45-66 år har nedgangen vært på 16 prosent. I aldersgruppen 67-79 år har tiden til avislesing variert noe fra år til år, men også i denne gruppen er tidsbruken lavest i 2006. Den eneste gruppen der det ikke har vært noen nedgang i tiden til avislesing blant avisleserne, er barna i gruppen 9-15 år. Blant dem var tiden til avislesing 19 minutter både i 1991 og 2006.

Vi leser færre aviser

Det er tydelig at nordmenn leser færre aviser nå enn før. Figur 5.9 viser at andelen som leser ingen eller én avis, har økt betydelig fra 1991 til 2006, mens andelen som leser to, tre aviser eller flere, har sunket. Legger vi tallene sammen, viser det seg at andelen som leste ingen eller én avis i 1991, var 50 prosent. I 2006 var andelen 65 prosent. De som hadde lest tre aviser eller flere, var 20 prosent i 1991 og 11 prosent i 2006.

Tabell 5.14. Tid brukt til avislesing blant dem som har lest avis en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Minutter

	1991	1994	1997	2000	2003	2006
9-15 år	19	16	16	18	16	19
16-24 år	37	31	30	33	27	25
25-44 år	45	43	41	38	38	33
45-66 år	55	58	51	52	48	46
67-79 år	66	72	64	69	65	57

1,3 aviser blir lest per person per dag

Det gjennomsnittlige antall aviser vi har lest per dag, var 1,6 i 1994. I 2006 var antallet 1,3 (tabell 5.15). Avisantallet har sunket både for menn og kvinner, men mest for menn. Siden menn tidligere leste flere aviser enn det kvinner gjorde, ser vi også her en tilnærming mellom menn og kvinner.

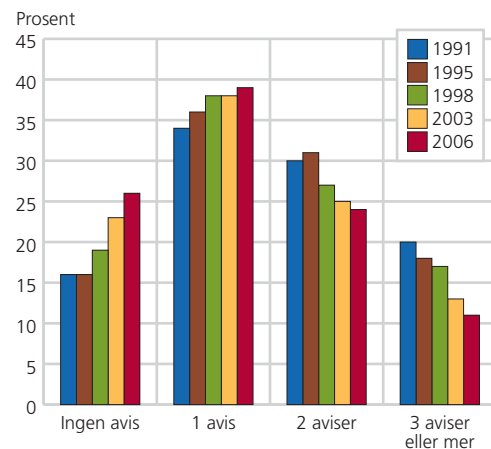
Nesten halvert antall aviser lest per dag blant de unge

Aldersfordelingen viser at det særlig er de unge som leser færre aviser. Blant 16-24-åringene sank antallet fra 1,5 aviser i 1994 til 0,8 aviser i 2006. Det er nesten en halvering på disse åra. Nedgangen har også vært til stede i de andre aldersgruppene, men ikke så mye som for de unge.

Nedgang i antall leste aviser uansett utdanning og inntekt

I hele perioden fra 1994 til 2006 har det vært slik at antall leste aviser per dag har vært større blant dem med høy utdanning enn blant dem med lav utdanning. Utviklingen viser likevel at antall leste aviser har gått nedover i alle utdanningsgrupper.

Figur 5.9. Andel som har lest ulike antall aviser en gjennomsnittsdag. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Det samme forholdet finner vi for inntekt. Deler vi personene som har deltatt i undersøkelsene i fire like store grupper etter husholdningsinntekt, ser vi at de som befinner seg i gruppen med høyest inntekt, også leser flest aviser i løpet av en dag. Færrest aviser leses i gruppen med lavest inntekt. For alle gruppene har det vært en nedgang i antall leste aviser fra 1994 til 2006.

Det er ingen klare forskjeller i antall leste aviser etter folks bosted. Enten de bor i store byer, i små tettsteder eller i spredtbygde strøk leser nordmenn omtrent like mange aviser per dag. Felles for dem alle er at antall leste aviser har sunket fra 1994 til 2006.

Avisabonnement høyest blant de eldre, lavest blant de unge

Spørsmål om avisabonnement ble første gang stilt i mediebruksundersøkelsen i 2006. Derfor har vi ikke noen sammenlignbare data fra tidligere år på dette feltet. Tallene for 2006 viser at 70 prosent av befolkningen i alderen 9-79 år bor i en husholdning som abonnerer på én eller flere aviser. Det er liten forskjell mellom menn og kvinner. Aldersmessig er det derimot stor forskjell. De som skiller seg negativt ut, er 20-24-åringene: Blant dem er det 38 prosent som bor i en husholdning som abonnerer på avis. I aldersgruppen 67-79 år er andelen 90 prosent. Det er

Tabell 5.15. **Antall aviser lest en gjennomsnittsdag i ulike befolkningsgrupper. 1994, 1997, 2000 og 2003-2006**

	1994	1997	2000	2003	2004	2005	2006
Alle	1,6	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3
Kjønn							
Menn	1,7	1,7	1,5	1,4	1,4	1,4	1,3
Kvinner	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2
Alder							
9-15 år	0,8	0,7	0,6	0,7	0,5	0,5	0,6
16-24 år	1,5	1,3	1,1	1,1	0,9	0,9	0,8
25-44 år	1,7	1,6	1,5	1,3	1,3	1,3	1,2
45-66 år	1,9	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8	1,6
67-79 år	1,7	1,5	1,7	1,5	1,6	1,6	1,6
Utdanning							
Ungdomsskole	1,4	1,3	1,3	1,2	1,1	1,3	1,2
Videregående skole	1,7	1,6	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2
Universitet/høgskole kort	1,8	2,0	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4
Universitet/høgskole lang	2,2	2,0	1,8	1,7	1,8	1,7	1,8
Husholdsinntekt, 25-prosentskvartiler							
1. kvartil	1,3	1,3	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
2. kvartil	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3	1,4	1,3
3. kvartil	1,7	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3
4. kvartil	2,0	1,9	1,8	1,6	1,6	1,5	1,5
Bosted							
Tettbygd, 100 000 eller flere	1,7	1,6	1,4	1,3	1,2	1,2	1,3
Tettbygd 20 000-99 000	1,7	1,7	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2
Tettbygd under 20 000	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3
Spredtbygd	1,6	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2

liten forskjell i avisabonnement etter utdanning, men de som bor i de store byene, abonnerer i mindre grad enn de som bor på landsbygda.

Flere barn leser avis i husholdninger som abonnerer på avis

Andelen som leser avis, er høyere blant dem som abonnerer på avis, enn blant dem som ikke gjør det (tabell 5.16). Dette gjelder alle aldersgrupper. For eksempel er det slik at blant barn som bor i husholdninger der foreldrene abonnerer på avis, er det 55 prosent som leser avis per dag, mens andelen er 27 prosent blant de barna som bor i husholdning som ikke abonnerer på noen avis. Tid brukt til avislesing blant avislesere er også høyere blant dem som bor i husholdning som abonnerer, enn blant dem som ikke bor i slik husholdning. Dette gjelder først og fremst barna og de godt voksne. Disse tallene gir holdepunkt for å si at tilgjengelighet har betydning for avislesing.

Hvorfor avtar avislesingen?

Det er flere årsaker til at færre leser aviser. En årsak, som vi kommer tilbake til, kan være det økende tilbudet av avisstoff som nå formidles via Internett. De aller fleste norske aviser har i dag en eller annen

form for nyhetstjeneste på Internett (Høst 2007). En annen årsak, kan være prisen på avisabonnement. Sigurd Høst mener det virker svært sannsynlig at den høye abonnementsprisen er en av årsakene til at de norske avisene går tilbake (Høst 2007).

5.6. Ukebladlesing

Synkende lesing av ukeblad

Andelen som leser ukeblad, har sunket noe de siste 16 åra. I 1991 var det 21 prosent som leste ukeblad en gjennomsnittsdag, mens andelen var 16 prosent i 2006 (Vaage 2007). Det var nedgang fra 1991 til 1998. Deretter har andelen holdt seg nokså stabil. Vi finner samme tendensen for tiden som brukes til ukebladlesing. For gjennomsnittsnordmannen gikk denne tiden ned fra 8 minutter i 1991 til 5 minutter i 1997, og har deretter holdt seg omtrent på det samme nivået.

Lesetiden blant dem som faktisk leser ukeblad en gjennomsnittsdag, har også sunket noe (tabell 5.17). I 1991 var den på 42 minutter, og sank til 30 minutter i 1998. Seinere har den holdt seg omtrent på dette nivået.

Andelen som leser ukeblad en gjennomsnittlig uke, sank fra 1991 til 1996. Seinere har denne andelen variert noe, men holdt seg stort sett rundt eller i overkant av 40 prosent. Det laveste tallet hadde vi i 2006, med 37 prosent (tabell 5.18).

Ukebladlesing først og fremst for kvinner

De endringene vi finner i ukebladlesing, gjelder både menn og kvinner. For begge kjønn sank andelen daglige lesere fra 1991 til 1998, for deretter å stabilisere seg på 1998-nivået. Alle undersøkelsene viser likevel at det er kvinnene som er de ivrigste ukebladleserne. De har en andel

Tabell 5.16. **Prosentandelen som har lest avis en gjennomsnittsdag, og minutter brukt til avislesing blant avislesere, etter om de har avisabonnement, og alder**

	Har lest avis		Tid til avis blant lesere	
	Har ikke abonnement	Har abonnement	Har ikke abonnement	Har abonnement
Totalt	52	83	32	41
9-15 år	27	55	12	21
16-24 år	49	65	24	25
25-44 år	52	85	34	33
45-66 år	66	91	37	48
67-79 år	80	95	42	59

som er mer enn det dobbelte av mennenes. Også for ukentlig lesing av ukeblad er det et klart og vedvarende flertall av kvinner (tabell 5.18). Kvinner bruker dessuten mer tid når de leser ukeblad, enn det menn gjør (tabell 5.17). Alt i alt kan vi si at ukeblad har vært og er et massemedium først og fremst for kvinner.

Lite aldersmessig skille

Aldersmessig treffer derimot ukebladene alle grupper hjemme i nokså like stor grad. Andelen som leser ukeblad, varierer nokså lite med alder, selv om det er de eldste som er de mest aktive. De ivrigste er derfor eldre kvinner. Blant kvinner i alderen 67-79 år var andelen ukebladlesere per dag på 26 prosent i 2006. Blant menn i alderen 45-66 år var andelen 9 prosent.

Klart utdanningsmessig skille i ukebladlesingen

Et klart skille finner vi derimot for utdanning. Ukebladlesing er atskillig mer populært blant dem med lav utdanning enn blant dem med høy utdanning. Denne tendensen har vært temmelig klar de siste 15 åra. Men gjelder dette begge kjønn?

Høyt utdannete kvinner leser ukeblad i mindre grad enn lavt utdannete

Tabell 5.19 viser at det er og har vært en temmelig klar tendens til at kvinner med høy utdanning i mindre grad leser ukeblad en gjennomsnittsdag enn kvinner med lav utdanning. For mennene er tendensen også til stede, men ikke i samme grad som for kvinner. Men uansett utdanning leser kvinner i større grad ukeblader enn det menn gjør.

Tabell 5.17. Tid brukt til ukebladlesing blant dem som har lest ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	42	37	36	33	34	29	30	31	30	28	30	29	29	30	28
Menn	36	37	30	23	25	21	21	24	24	24	24	18	25	28	21
Kvinner	45	38	39	39	38	33	34	33	33	29	33	33	31	30	32

Tabell 5.18. Andel som leser ukeblad ukentlig, etter kjønn. 1994-2006. Prosent

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	54	47	44	46	41	40	44	39	42	41	44	41	37
Menn	42	35	30	32	27	28	35	25	28	27	32	26	24
Kvinner	64	59	57	60	53	51	54	53	56	55	57	56	51

Tabell 5.19. Andel som har lest ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn og utdanning. 1991, 1999 og 2006. Prosent

	1991		1999		2006	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Ungdomsskole	15	31	17	28	17	25
Videregående skole	15	30	7	25	9	25
Universitet/høgskole kort	16	19	10	22	8	18
Universitet/høgskole lang	10	12	2	15	5	22

Nedgang for tradisjonelle ukeblad

Det har vært en viss endring i hvilke blader ukebladleserne har foretrukket å lese i løpet av de siste 15 åra (tabell 5.20). De tradisjonelle ukebladene som Allers, Hjemmet og Norsk Ukeblad har sunket i interesse. Fra 1991 til 2006 har Hjemmet gått ned fra en andel på 27 prosent av leserne i løpet av en dag, til 19 prosent. Norsk Ukeblad har gått ned fra 27 prosent til 11 prosent i den samme perioden. Allers har gått ned fra 13 prosent til 7 prosent.

Tabell 5.20. **Andel ukebladlesere som har lest ulike ukeblader en gjennomsnittsdag, 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent**

	1991	1994	1997	2000	2003	2006
Allers	13	13	13	11	8	7
Familien	7	7	6	5	5	3
Hjemmet	27	25	25	23	26	19
Norsk Ukeblad	27	21	22	17	18	11
Se og Hør	20	27	31	37	33	36
Her og Nå	.	.	.	.	..	13
Kvinner og Klær	7	9	9	4	5	5
Det Nye	1	2	1	3	3	2
Vi Menn	7	8	8	6	5	5
Andre ukeblad	13	11	8	10	17	20
Antall svar	369	383	363	366	292	284

Se og Hør konkurrerer ut andre ukeblad

Kjendisbladet Se og Hør har gått i motsatt retning. I 1991 lå dette bladet betydelig lavere enn Hjemmet og Norsk Ukeblad i leserandel, og hadde en andel på 20 prosent. I 2006 var andelen økt til 36 prosent, og var dermed det desidert største ukebladet på det norske markedet. I tillegg hadde den nokså nystartete konkurrenten på kjendismarkedet Her og Nå en andel på 13 prosent i 2006. De rendyrkede kjendisbladene har altså tatt over mye av markedet de tradisjonelle ukebladene hadde for 15 år siden.

For både Familien, Kvinner og Klær og Vi Menn har det vært en viss nedgang i leserandelen i løpet av de siste 15 åra, men disse bladene har i de seinere åra stabilisert seg på en leserandel rundt 5 prosent.

Tabell 5.21 viser at nedgangen i leserandelen for de tradisjonelle ukebladene gjelder både menn og kvinner, men særlig gjelder nedgangen de mannlige ukebladleserne. De har beveget seg bort fra disse bladene og over til kjendisbladene i mye større grad enn kvinnene har.

Tabell 5.21. **Andel ukebladlesere som har lest ulike ukeblad en gjennomsnittsdag, etter kjønn, 1991, 1994, 1997, 2000, 2003 og 2006. Prosent**

	Menn						Kvinner					
	1991	1994	1997	2000	2003	2006	1991	1994	1997	2000	2003	2006
Allers	14	7	9	5	1	5	13	16	14	14	10	8
Familien	4	2	4	1	3	2	8	9	7	8	6	4
Hjemmet	20	16	12	13	11	10	31	30	31	29	32	23
Norsk Ukeblad	22	15	16	10	8	7	29	24	25	21	22	13
Se og Hør	24	41	46	48	49	44	18	19	24	31	26	32
Her og Nå	.	.	.	.	..	12	.	.	.	.	..	13
Kvinner og Klær	2	2	1	1	0	1	9	12	13	5	7	7
Det nye	0	0	0	0	2	0	2	3	2	4	3	3
Vi Menn	17	22	21	17	16	12	2	1	2	0	1	1
Andre ukeblad	20	15	6	14	19	19	10	9	8	8	17	20
Antall svar	125	124	117	122	80	91	244	259	246	244	212	193

Ellers viser tabellen at det i større grad er kvinnelige ukebladlesere som har lest og fortsatt leser Familien, Det Nye og – naturlig nok – Kvinner og Klær. Mennene har det naturlige overtaket når det gjelder å lese Vi Menn.

Kvinner har størst interesse for ukebladlesing

I målingen av interesse for ulike kulturtilbud er også ukeblad tatt med (tabell 5.22). Alle undersøkelsene som er gjennomført mellom 1994 og 2004, viser en nokså stabil ukebladinteresse. I underkant av 30 prosent svarer at de enten er meget eller

Tabell 5.22. **Andelen som er meget/ganske interessert i å lese ukeblad, etter kjønn og alder. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	29	27	27	28
Menn	21	18	17	17
Kvinner	37	38	36	41
9-12 år	30	20	28	22
13-15 år	53	47	39	44
16-19 år	49	34	46	36
20-24 år	39	41	34	38
25-34 år	29	31	29	32
35-44 år	22	27	21	27
45-54 år	21	16	18	25
55-66 år	18	22	21	20
67-79 år	31	29	26	28
Ungdomsskole	37	35	39	39
Videregående skole	29	28	28	30
Universitet/høgskole, kort	19	24	18	24
Universitet/høgskole, lang	16	16	13	15

Tabell 5.23. **Grad av interesse for ukebladlesing blant alle, blant ukebladlesere en gjennomsnittsdag og en gjennomsnittsuke. 2004. Prosent**

	Meget interessert	Ganske interessert	Litt interessert	Ikke interessert	Antall svar
Interesse blant alle	7	22	44	27	1 985
Interesse blant lesere av ukeblad, en gjennomsnittsdag	16	48	32	4	337
Interesse blant lesere av ukeblad, en gjennomsnittsuke	13	37	45	6	865

ganske interessert i å lese ukeblad I tillegg er kvinner betydelig mer interessert i å lese ukeblad enn det menn er.

Unge og de med lav utdanning har størst interesse for ukebladlesing

Tallene viser også at det er ungdom og unge voksne som har størst interesse for ukebladlesing. Minst interesse finner vi i gruppen 45-66 år. De med lavest utdanning har større interesse for ukebladlesing enn andre. Minst interesse finner vi blant dem som har høyest utdanning.

En av tre er meget eller ganske interessert i ukebladlesing.

Tabell 5.23 viser at det er en nokså klar sammenheng mellom interesse for ukebladlesing og faktisk ukebladlesing. Mens det blant gjennomsnittsnordmannen er 29 prosent som er meget eller ganske interessert i ukebladlesing, er andelen 50 prosent blant dem som leser ukeblad i løpet av ei uke og hele 64 prosent blant dem som leser ukeblad en gjennomsnittlig dag. I befolkningen som helhet er det 27 prosent som ikke er interessert i ukebladlesing. Blant de som har lest ukeblad en gjennomsnittsuke og -dag, er andelen henholdsvis 6 prosent og 4 prosent.

5.7. Lesing av tegneserieblad

Noe synkende lesing av tegneserieblad

Andelen av den norske befolkningen i alderen 9-79 år som leser tegneserieblad per dag, har sunket sakte fra 1991 og fram til 2006 (Vaage 2007). I 1991 var det 11

prosent som hadde lest tegneserieblader en gjennomsnittsdag. I 1997 var andelen sunket til 9 prosent. I 2002 var andelen sunket ytterligere til 7 prosent. Den har holdt seg omtrent på det nivået seinere.

Helst menn som leser tegneserieblad ...

Lesing av tegneserieblad er mer vanlig for menn enn for kvinner. I 1991 var det 14 prosent menn og 7 prosent kvinner som hadde lest tegneserieblad en gjennomsnittsdag. I 2000 var andelen sunket til henholdsvis 11 prosent og 6 prosent. Og i 2006 var de sunket ytterligere til 9 prosent for menn og 5 prosent for kvinner.

... og de bruker mest tid til slik lesing

Tabell 5.24 viser utviklingen i tid brukt til tegneseriebladlesing blant dem som har lest slike blad en gjennomsnittsdag. Det var en tydelig nedgang i tiden brukt til denne typen aktiviteter fra 1991 til 1996. Deretter har nivået holdt seg noenlunde på samme nivå. I begynnelsen av 1990-åra var det kvinnelige tegneseriebladlesere som brukte mest tid til dette. Ser vi bort fra 2006, har mannlige lesere brukt mest tid til tegneseriebladlesing etter tusenårsskiftet.

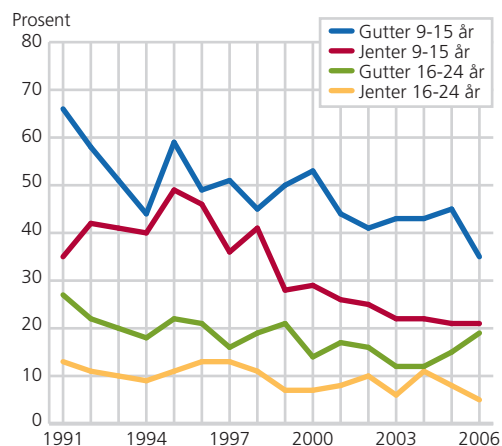
Barn og unge mest opptatt av tegneseriene

Det er hovedsakelig barn og unge som leser tegneserieblader, og blant dem igjen i første rekke gutter. Dette har vært en klar tendens helt fra 1991 og fram til i dag. I aldersgruppen 25-44 år har det i gjennomsnitt vært omtrent 5 prosent som har lest

tegneserieblader per dag. I gruppen 45-66 år har andelen ligget mellom 3 og 1 prosent. I gruppen 67-79 år har andelen stort sett variert mellom 0 og 1 prosent.

Figur 5.10 viser at det er stor spredning i andelen som leser tegneserieblad, mellom gutter og jenter i aldersgruppene 9-15 år og 16-24 år. I begge aldersgruppene er det guttene som har vært og er de mest aktive. Og for begge kjønn er de yngste de mest aktive. For alle gruppene unntatt jenter i alderen 16-24 år har andelen som har lest tegneserieblad, sunket fra 1991 og til 2006. For 9-15-åringene har nedgangen stort sett vært større for jenter enn for gutter.

Figur 5.10. **Andelen som har lest tegneserieblad en gjennomsnittsdag blant gutter og jenter i alderen 9-15 år og 16-24 år. 1991-2006. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 5.24. **Tid brukt til tegneseriebladlesing blant dem som har lest slike blader en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

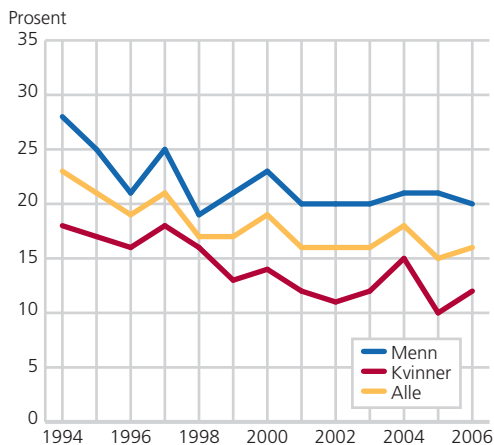
	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	36	35	32	25	25	24	25	26	27	26	27	25	21	26	23
Menn	33	36	30	27	26	26	25	30	29	29	29	27	23	29	22
Kvinner	41	33	34	21	24	22	25	18	21	20	23	21	19	20	25

Nedgang også i ukentlig tegneseriebladlesing

Figur 5.11 viser at det også den ukentlige tegneseriebladlesingen forekommer hyppigere blant menn enn blant kvinner. Den viser også at det har vært en nedgang i andelen som leser slike blad i løpet av en uke, fra 1994 til 2006: I 1994 var det 28 prosent av mennene og 18 prosent av kvinnene som leste tegneserieblad en gjennomsnittsuke. I 2006 var andelen henholdsvis 20 og 12 prosent.

Det er de yngste barna som er de mest aktive tegneseriebladlesere i løpet av en uke (figur 5.12). 9-12-åringene har i hele perioden fra 1994 til 2006 hatt den høyeste andelen lesere. Leserandelen synker gradvis med alderen. For alle aldersgrupper mellom 9 og 79 år har det vært en nedgang i den ukentlige lesingen av slike blad. Blant 20-24-åringene har andelen derimot holdt seg omtrent på samme nivå i denne perioden.

Figur 5.11. Andelen som har lest tegneserieblad i løpet av en gjennomsnittlig uke, blant alle og etter kjønn 9-79 år. 1994-2006. Prosent

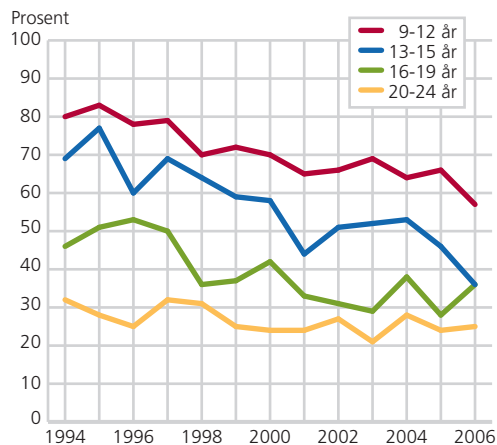
Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Donald Duck dominerer

Helt siden SSB begynte med de årlige mediebruksundersøkelsene i 1991 og fram til i dag har Donald Duck vært det dominerende tegneseriebladet for nordmenn (Vaage 2007). I 1994 var det hele 78 prosent av tegneserieleserne som hadde lest dette bladet en gjennomsnittsdag. Fremdeles har bladet en leserandel på godt over 50 prosent. I 2006 var andelen 51 prosent. Leserandelen for blad som Fantomet og Tommy og Tigern, som før hadde en andel på i overkant av 10 prosent, har de seinere åra sunket noe. Blad som Pondus, Nemi og Billy har vært de mest leste tegneseriebladene de siste åra, når vi ser bort fra Donald Duck.

Donald Duck er populært blant begge kjønn og i alle aldre, men mest blant menn og blant de yngste. Pondus er særlig populært blant unge menn. Nemi er mest populært blant unge kvinner. Ellers peker Wendy seg ut som et blad som i særlig grad treffer jentene.

Figur 5.12. Andelen som har lest tegneserieblad i løpet av en gjennomsnittlig uke, etter alder, 9-24 år. 1994-2005. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

5.8. Lesing av tidsskrift, fagblad og lignende

Færre leser tidsskrift, foreningsblad og lignende

Andelen som leser tidsskrifter, foreningsblad og lignende, har sunket noe, når vi ser på perioden fra 1991 og fram til 2006 (Vaage 2007). I 1991 var det 18 prosent som svarte at de hadde lest slike blad en gjennomsnittsdag. I 2006 var andelen 11 prosent. Det har vært en svak nedgang i disse åra. Tiden gjennomsnittsnordmannen bruker på slike blad per dag har også sunket noe i denne perioden. Gjennomsnittet var 6 minutter i 1991 og 2 minutter i 2006.

Det har også vært en liten nedgang i den tiden som brukes blant dem som leser slike blad i løpet av dagen (tabell 5.25). I 1991 brukte man 34 minutter per dag når man leste slike blad. I 2006 brukte man 28 minutter.

Nedgang i tidsskriftlesing blant menn

Alle undersøkelsene fra 1991 til 2006 viser at menn i noe større grad leser tidsskrift og lignende enn det kvinner gjør. Det er likevel særlig blant menn at andelen lesere har gått nedover i denne perioden. Andelen blant menn er nesten halvert i denne perioden, fra 21 prosent i 1991 til 13 prosent i 2006. Tabell 5.25 viser også at leserne, både blant menn og kvinner, bruker noe mindre tid på slike blad i 2006 enn i 1991.

Nedgang i alle aldersgrupper

I hele perioden har det i særlig grad vært de godt voksne som har brukt tid på å lese tidsskrifter, foreningsblad og lignende (Vaage 2007). Nedgangen gjelder likevel alle aldersgrupper, men minst blant de eldre.

Nedgang både for dem med høy og lav utdanning

De som har høyest utdanning, har i alle år vært de som i størst grad har brukt tid på tidsskriftlesing, og andelen synker med synkende utdanningsnivå. Men uansett utdanningsnivå har andelen som leser slike blad, sunket i løpet av de siste 15 åra.

Til de som i undersøkelsene har svart at de har lest tidsskrifter, foreningsblad og lignende, er det blitt stilt spørsmål om hvilken type blad de leste sist. Disse tallene er mest sammenlignbare fra 1996-undersøkelsen og framover.

Helst nærings- eller fagblad

I alle undersøkelsene er det nærings- og fagblad som flest nevner (tabell 5.26). I overkant av 30 prosent har nevnt dette. Selv om andelen var lavest i 2005, med 26 prosent, er det ellers ikke noen tydelig tendens til endring i andelen lesere av denne typen blad i løpet av disse åra.

To andre grupper av blad som blir lest relativt mye, er blad om hobby, fritid eller sport og foreningsblad. I underkant av 20 prosent lest en av disse bladtypene. Heller ikke her finner vi noen klare utviklingstrekk.

Tabell 5.25. Tid brukt til tidsskriftlesing blant dem som har lest slike blad en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	34	32	34	28	32	28	28	30	30	26	26	27	29	27	28
Menn	34	33	37	28	31	27	27	31	30	26	24	27	32	28	28
Kvinner	35	30	30	28	33	29	30	29	30	25	29	27	25	26	29

Tabell 5.26. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag. 1996-2006. Prosent

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nærings-, fagblad	35	37	32	31	34	30	34	35	38	26	33
Foreningsblad	14	16	12	14	17	17	19	19	16	23	21
Samfunn, politikk	7	3	3	4	5	6	2	4	3	5	5
Kunst, kultur, historie	2	2	3	2	2	5	1	2	4	4	2
Allmenn populærvitenskap	6	4	7	4	5	7	6	4	7	4	8
Helse, miljø	6	5	7	5	5	4	6	4	5	4	3
Hjem, bolig	2	2	2	3	2	4	3	4	4	4	4
Hobby, fritid, sport	15	16	16	20	18	17	21	17	15	20	17
Annet, ubestemt	13	15	17	17	11	10	9	10	8	9	6
Antall svar	292	311	270	287	279	242	268	239	224	194	203

Tabell 5.27. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent

	Menn						Kvinner					
	1996	1998	2000	2002	2004	2006	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Nærings-, fagblad	42	37	40	35	41	32	27	26	26	32	34	35
Foreningsblad	10	9	15	15	12	15	20	15	20	23	22	28
Samfunn, politikk	7	4	4	1	2	5	6	3	6	4	4	5
Kunst, kultur, historie	1	2	2	2	4	2	3	3	3	1	3	2
Allmenn populærvitenskap	8	8	8	7	10	13	4	6	2	3	2	1
Helse, miljø	3	2	2	3	1	3	10	13	10	11	12	4
Hjem, bolig	1	1	1	1	1	3	5	3	4	5	8	6
Hobby, fritid, sport	21	18	21	26	21	21	9	14	11	13	7	11
Annet, ubestemt	9	19	7	10	9	5	17	16	17	7	7	8
Antall svar	159	153	172	157	131	116	133	117	107	111	93	87

Tabell 5.28. Tidsskriftlesere fordelt på ulike typer tidsskrift, foreningsblad o.l. en gjennomsnittsdag, etter utdanning. 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent

	Uten høyere utdanning						Med høyere utdanning					
	1996	1998	2000	2002	2004	2006	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Nærings-, fagblad	29	34	33	28	29	22	46	32	39	47	50	43
Foreningsblad	16	6	16	20	22	31	13	20	19	18	10	14
Samfunn, politikk	6	2	5	2	3	6	7	6	5	3	3	5
Kunst, kultur, historie	3	3	1	2	3	2	0	3	5	1	5	3
Allmenn populærvitenskap	6	9	7	5	7	10	6	3	4	7	6	6
Helse, miljø	7	6	3	7	6	2	4	8	7	5	5	4
Hjem, bolig	3	3	3	3	3	2	1	2	2	3	5	6
Hobby, fritid, sport	16	20	21	23	17	21	14	11	10	13	10	12
Annet, ubestemt	13	18	11	10	11	4	9	16	10	3	6	7
Antall svar	174	141	144	150	112	86	107	113	116	102	99	113

Rundt 4-5 prosent leser blad om enten samfunn eller politikk, kunst, kultur eller historie, allmenn populærvitenskap, helse eller miljø eller hobby, fritid eller sport. For disse gruppene av blad er det heller ikke noen klare endringer i andelen lesere. I det hele tatt har lesevanene på dette feltet vært temmelig stabile.

Tabell 5.27 viser at menn i noe større grad leser nærings- eller fagblad enn det kvinner gjør. Kvinner leser i større grad foreningsblad enn menn gjør. Denne forskjellen har holdt seg stabil de siste ti åra. Menn leser også i noe større grad blad om allmenn populærvitenskap og hobby, fritid og sport enn kvinner gjør. Kvinnene leser noe mer blad om helse eller miljø og om hjem eller bolig. Også disse forskjellene har holdt seg nokså stabile.

Når vi sammenligner personer med og uten høyere utdanning i forhold til hva slags tidsskrift og lignende de leser, finner vi ingen helt klare forskjeller (tabell 5.28). Likevel er det i de fleste undersøkelsene slik at de med høyere utdanning i noe større grad leser nærings- eller fagblad, mens de uten høyere utdanning i større grad leser foreningsblad og blad om hobby, fritid eller sport.

5.9. Boklesing

Boklesing avtok på 1990-tallet, men har økt igjen

I 2006 var det 24 prosent av befolkningen som leste bøker en gjennomsnittsdag. Med boklesing mener vi her lesing på fritiden, vi tar ikke med bøker som brukes i forbindelse med arbeid, skole eller annen utdanning. Går vi 16 år tilbake, var leserandelen også på 24 prosent. Nivået er altså det samme. Likevel har det vært klare endringer i denne perioden. Andelen lesere sank på 1990-tallet og var helt nede i 17 prosent i 1997. Deretter har det vært en nokså jevn stigning igjen. Leserandelen i løpet av disse åra danner altså en u-kurve. (Vaage 2007).

Litt nedgang i tid brukt til boklesing

Lesetiden blant dem som leser bøker en gjennomsnittsdag, har forandret seg lite fra 1991 til 2006. Det har kun vært små variasjoner fra år til år, men hovedtendensen er likevel en liten nedgang. (tabell 5.29). I 1991 var tiden 60 minutter, mot 57 minutter i 2006. I perioden fra 1991 til 1996 var gjennomsnittlig lesetid hele tiden på 60 minutter eller mer. De laveste lesetidene finner vi i 2004 med 52 minutter og i 2003 med 53 minutter.

Tabell 5.29. **Tid brukt til boklesing blant dem som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1991-1992 og 1994-2006. Minutter**

	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	60	63	62	61	61	58	56	57	58	55	60	53	52	58	57
Menn	59	66	61	57	58	54	55	56	58	53	53	49	51	52	52
Kvinner	61	61	63	63	63	60	57	58	58	57	64	55	52	62	60

Tabell 5.30. **Andel som har lest bok ukentlig, etter kjønn. 1994-2006. Minutter**

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	37	37	36	35	37	36	37	38	39	41	43	42	42
Menn	29	30	28	29	28	27	29	30	31	30	35	33	33
Kvinner	44	44	44	42	45	44	45	45	47	52	51	51	52

Ukentlig boklesing øker også

Tall for boklesing en gjennomsnittlig uke viser også at andelen som leser bøker, har økt de seinere åra. Lavest andel finner vi i 1997 med 35 prosent (tabell 5.30). Deretter har andelen økt nokså jevnt, og lå i 2006 på 42 prosent.

Kvinner leser mest bøker

Tallene for boklesing viser tydelig at kvinner er mer aktive boklesere enn menn. Tallene for hele perioden fra 1991 til 2006 viser dette. I 1991 var det 19 prosent blant mennene og 28 prosent blant kvinnene som hadde lest bøker en gjennomsnittsdag. I 2006 var de tilsvarende tallene 18 prosent og 30 prosent. I hele perioden har kvinner ligget om lag 10 prosentpoeng høyere enn menn i daglig boklesing. Kvinner har stort sett også brukt noe mer tid til boklesing enn menn i perioden fra 1994 til 2006, selv om tendensen ikke er helt entydig. Forskjellen har vært størst de siste par åra. I 2006 hadde mannlige boklesere brukt 52 minutter på boklesing per dag, mens kvinner hadde brukt 60 minutter (tabell 5.29).

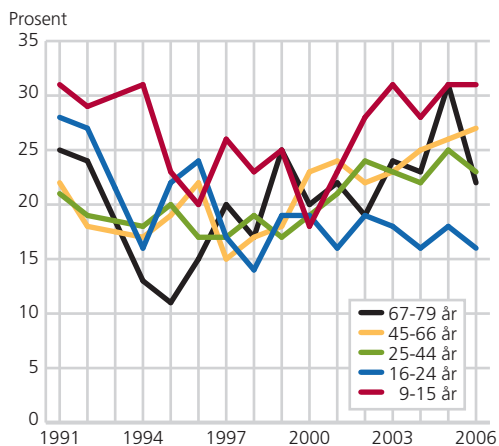
Disse klare forskjellene i boklesing mellom kvinner og menn finner vi også i tallene for ukentlig boklesing (tabell 5.30). 29 prosent blant mennene og 44 prosent blant kvinnene hadde lest bok en gjennomsnittlig uke i 1994. I 2006 var forholdet 33 prosent mot 52 prosent.

Økning de seinere åra for begge kjønn

Både for menn og kvinner har det vært en økning i boklesingen de seinere åra. Økningen har vært størst for kvinner. I 1997 hadde 21 prosent av kvinnene lest bok en gjennomsnittsdag. Dette økte til 30 prosent i 2006. For mennene var andelen nede i 12 prosent i 1994. I 2006 var andelen økt til 18 prosent (Vaage 2007).

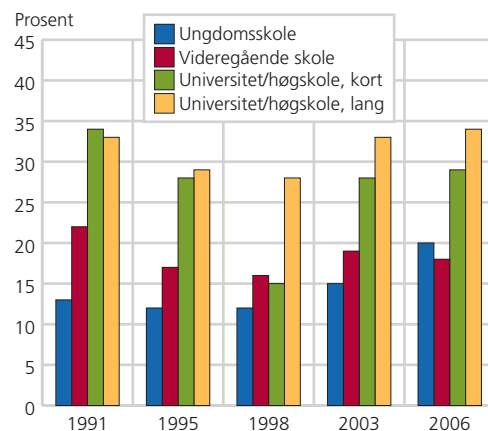
Figur 5.13 viser utviklingen i boklesing per dag etter alder. Den viser at det for de fleste aldersgruppene var en nedgang i boklesingen i midten på 1990-tallet, og at det deretter har vært en økning igjen. Avviket fra dette gjelder de unge, altså 16-24-åringene. For dem har det ikke vært noen klar økning de seinere åra. I første del av 1990-tallet var andelen boklesere i

Figur 5.13. Andel som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter alder. 1991-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5.14. Andel som har lest bok en gjennomsnittsdag, etter utdanning. 1991, 1995, 1998, 2003 og 2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

denne gruppen stort sett rundt 25 prosent. Fra 1997 og framover har andelen vært under 20 prosent.

Barn leser mest, de unge leser minst

Det er de yngste som er de ivrigste bokleserne. Både i 1991 og i 2006 var andelen boklesere per dag i denne gruppen på 31 prosent. Lavest andel hadde de i 1996 med 20 prosent. I de ulike aldersgruppene fra 25 år og oppover har andelen variert noe fra år til år, men for alle tre gruppene har det vært en økning fra slutten av 1990-tallet og fram til 2006. Det er altså de unge som i minst grad har lest bøker en gjennomsnittsdag de tre siste åra.

Fremdeles flest boklesere blant dem med høy utdanning

Det har i hele perioden fra 1991 til 2006 vært slik at de med høye utdanning i større grad leser bøker enn de med lav utdanning (figur 5.14). Denne forskjellen har variert noe fra år til år. I 1991 var andelen boklesere som hadde utdanning tilsvarende ungdomsskole, på 13 prosent, mot 33 prosent blant dem som hadde lang universitets- eller høgskoleutdanning. Dette er en forskjell på 20 prosent. I 2006 var prosentene henholdsvis 20 og 34, en forskjell på 14 prosent. Det ser altså ut til å ha vært en viss tilnærming mellom dem med lavest utdanning og dem med høyest utdanning i andelen lesere per dag. Tilnærmingen skyldes at det har blitt flere boklesere blant dem med lavest utdanning.

Romaner mest populært

Lite har forandret seg i hva slags type bøker folk leser en gjennomsnittsdag mellom 1991 og 2006. Den dominerende boktypen som har blitt valgt, har i hele perioden vært romaner/noveller. I 1991 var andelen boklesere som leste slike bøker per dag, på 66 prosent. I 2006 var andelen på 69 prosent. Biografier/memoarer hadde en

andel på 6 prosent både i 1991 og 2006. Bøker om samfunn/politikk/kunst/historie hadde en andel på 5 prosent i 1991 og 7 prosent i 2006.

Tabell 5.31 viser at kvinnelige boklesere i større grad leser romaner/noveller enn det mannlige lesere gjør. Selv om menn er mer opptatt av sakprosa enn det kvinner er, er det likevel rundt 50 prosent av de mannlige leserne som leser skjønnlitteratur per dag.

Tabell 5.31. **Andelen boklesere som har lest romaner/noveller en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent**

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Menn	60	46	53	47	59	43	61
Kvinner	68	71	68	67	67	62	74

Bøker skaffes på flere måter

I undersøkelsene i 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004 er det stilt en del mer konkrete spørsmål om bøker man har lest, enn undersøkelsene i de andre åra. Ett av spørsmålene er hvordan man skaffer seg de bøkene man leser. Bokleserne skaffer seg bøker på mange måter. I 2004 hadde 25 prosent av dem som hadde lest bok en gjennomsnittsdag, kjøpt boka i en bokhandel (tabell 5.32). 19 prosent hadde fått tak i den på bibliotek eller bokbuss, mens 17 prosent hadde fått den gjennom en bokklubb. I tillegg hadde 13 prosent fått den i gave. Like mange hadde lånt boka av andre. 7 prosent hadde kjøpt boka i en kiosk eller lignende. Kun 1 prosent hadde kjøpt boka i et antikvariat.

Stabile kilder til litteratur

I alle de fem kulturbruksundersøkelsene som er gjennomført fra 1991 til 2004, har disse fordelingene vært nokså like. Det ser likevel ut til at bokhandlene har styrket seg litt i løpet av disse åra i forhold til andre måter bøker blir distribuert på.

Bokhandel mest for menn, bokklubb mest for kvinner

2004-undersøkelsen og tidligere undersøkelser viser at mannlige lesere i større grad enn de kvinnelige kjøper bøker de leser, i bokhandel (Vaage 2000). De får også i større grad enn kvinnene bøkene i gave. Kvinnelige lesere bruker på sin side i større grad bokklubber og låner også i større grad enn mennene bøker av andre.

Barna bruker biblioteket mest

Bokhandel som bokkilde er mest vanlig blant boklesere mellom 16 og 66 år. De som er yngre og eldre enn dette, bruker bokhandel i relativt mindre grad. Biblioteket brukes derimot mest av 9-15-åringer og minst blant dem i alderen 25-66 år. Aldersgruppen 25-66 år er de som i størst grad bruker bokklubbene. Det er særlig de unge som låner bøker av andre, men her er forskjellen mellom aldersgruppene ikke så stor. Det er også nokså lik fordeling mellom aldersgruppene når det gjelder dem som har fått bøker de har lest, som gave. Dette gjelder likevel helst de yngre og de eldre.

Høyt utdannede bruker bokhandelen mest for å skaffe bøker

I 2004 var det 35 prosent av bokleserne med lang universitets- eller høyskoleutdanning som brukte bokhandel som kilde for den boka de hadde lest sist. For personer med bare ungdomsskoleutdanning var andelen 16 prosent. De hadde på sin side i større grad brukt bibliotek som kilde til sist leste bok. Blant dem var andelen 22 prosent, mens den var 11 prosent blant de med høyest utdanning. Husholdningsinntekten har derimot liten betydning for hvilken kilde folk bruker til å skaffe seg bøker de leser.

Mest bruk av bokhandel i store byer

De som bor i de store byene, bruker i større grad enn andre bokhandelen til å skaffe seg de bøkene de leser. Blant dem var det 31 prosent som kjøpte sist leste bok i bokhandel. Blant dem som bor i spredtbygde strøk, var andelen 18 prosent. Biblioteket var uansett bostedsstrøk omtrent like viktig kilde for nordmenn.

Tabell 5.32. **Hvordan man har skaffet seg bok man leser, 1991, 1994, 1997, 2000 og 2004, og etter kjønn og alder 2004. Prosent**

	Bokklubb	Bokhandel	Kiosk o.l.	Antikvariat	Fått i gave	Bibliotek, bokbuss	Lånt av andre	På annen måte
1991	18	20	4	1	13	19	18	7
1994	19	19	7	1	12	23	13	6
1997	21	21	5	1	12	20	13	7
2000	19	23	5	2	11	19	15	6
2004	17	25	7	1	13	19	13	5
2004								
Menn	13	28	8	1	16	18	11	4
Kvinner	20	23	6	0	11	19	15	6
9-15 år	12	17	2	0	13	35	14	5
16-24 år	10	28	0	2	14	23	19	5
25-44 år	20	27	10	1	9	13	13	7
45-66 år	19	30	7	1	12	15	13	4
67-79 år	15	17	7	0	16	22	9	4

Avstand til nærmeste bibliotek har betydning for hvor de skaffer seg bøker

Avstand til nærmest bokhandel betyr lite for om bokhandel er kilden til siste bok man har lest. Det ser likevel ut til at de som bor langt unna en bokhandel, i større grad bruker bibliotek som kilde for bøker de leser enn de som bor i nærheten av en bokhandel. Og de som bor i nærheten av et bibliotek, bruker i større grad dette som kilde for bøker de leser, enn de som har lang vei til nærmeste bibliotek.

Majoriteten leser utenlandske forfattere

I 2004 hadde 46 prosent av bokleserne en gjennomsnittsdag lest en bok som opprinnelig var skrevet på norsk (tabell 5.33). Denne andelen var omtrent den samme også i de tre tidligere kulturbruksundersøkelsene. Det er opprinnelig engelsk-

språklige bøker som ellers dominerer på nordmenns nattbord, med 36 prosent av leserne. 9 prosent hadde lest bøker som opprinnelig var skrevet på nordiske språk utenom norsk, 6 prosent var andre europeiske språk og 4 prosent var språk utenom Europa. Alle disse andelene har holdt seg på noenlunde samme nivå de siste ti åra.

Kvinner leser mest norske forfattere

2004-undersøkelsen og de tidligere kulturbruksundersøkelsene viser at det i særlig grad er kvinner som leser bøker som opprinnelig er skrevet på norsk. Menn leser i større grad enn kvinner angloamerikansk og utenomeuropeisk litteratur.

Unge, og særlig eldre boklesere, er de gruppene som i størst grad leser litteratur

Tabell 5.33. **Bokas originalspråk og hva slags språk boka ble lest på, 1994, 1997, 2000 og 2004, og etter kjønn og alder 2004. Prosent**

	Norsk	Annet nordisk	Engelsk/amerikansk	Annet europeisk	Ikke europeisk	Bokmål	Nynorsk	Annet språk
1994	44	5	40	8	3	88	2	10
1997	46	7	38	5	3	87	4	9
2000	48	6	36	7	2	77	4	20
2004	46	9	36	6	4	83	4	13
2004								
Menn	39	6	43	5	6	79	5	17
Kvinner	53	9	31	5	2	86	3	11
9-15 år	51	5	40	2	1	86	4	9
16-24 år	45	2	48	5	0	85	2	13
25-44 år	40	8	41	5	6	79	2	20
45-66 år	48	10	31	8	3	82	5	13
67-79 år	65	12	19	2	2	94	4	2
Ungdomsskole	59	9	33	0	0	86	6	8
Videregående skole	49	8	32	5	5	88	3	8
Universitet/høgskole, kort	51	7	34	5	4	79	4	18
Universitet/høgskole, lang	24	13	49	13	2	70	2	28

som har norsk som originalspråk. De unge leserne er i størst grad opptatt av anglo-amerikansk litteratur. De godt voksne er de som helst leser annen nordisk litteratur.

Mest utenlandsk litteratur blant de som har høy utdanning

Boklesernes utdanning har klar sammenheng med valg av litteraturens originalspråk. Det er særlig de med lang universitets- eller høyskoleutdanning som skiller seg ut. De leser relativt sett mer utenlandsk litteratur enn det de med lavere utdanning gjør. Dette gjelder både annen nordisk, angloamerikansk og annen europeisk litteratur. Boklesere med lav utdanning leser i større grad norsk litteratur.

Leser helst på bokmål

Selv om et mindretall av de bøkene vi leser har norsk forfatter, leser vi nær ni av ti

bøker på norsk, de aller fleste på bokmål. Dette har vært tendensen de siste ti åra. Menn leser i større grad bøker på utenlandske språk enn kvinner gjør. Det er særlig personer i aldergruppen 25-44 år som leser bøker på utenlandske språk. Boklesere som er barn, og særlig eldre personer, leser i størst grad bøkene på norsk.

I kulturbruksundersøkelsene blir de som sier at de har lest i ei bok dagen før, spurt om tittel og forfatter på den boka de leste. Tabell 5.34 omfatter en liste over norske roman- eller novelleforfattere som er blitt lest av minst tre personer som deltok i kulturbruksundersøkelsene enten i 1991, 1997, 2000 eller 2004.

Tabellen bærer mye preg av krim-/spenningslitteratur og slektsromaner (serielitteratur). Anne Karin Elstad topper

Tabell 5.34. **Antall boklesere fordelt på norske roman- og novelleforfattere. 1994, 1997, 2000 og 2004**

	1994	1997	2000	2004	Sammenlagt
Anne Karin Elstad	7	3	6	5	21
Margit Sandemo	9	5	2	1	17
Anne Holt	2	7	2	4	15
Jostein Gaarder	3	10	2	1	14
Ingvar Ambjørnsen	4	2	5	1	12
Bente Pedersen	4	3	1	1	9
Gunnar Staalesen	2	2	3	2	9
Anne Grethe Lerum	6	2	0	0	8
Unni Lindell	0	0	1	6	7
Knut Hamsun	0	1	2	4	7
Roy Jacobsen	3	3	0	1	7
Herbjørg Wassmo	1	1	3	1	6
Jon Michelet	0	1	1	3	5
Kjell Hallbing/ Louis Masterson	5	0	0	0	5
Hilda Stahl	1	3	0	0	4
Anne Lise Boge	0	0	3	1	4
Frid Ingulstad	0	0	0	3	3
Jo Nesbø	0	0	0	3	3

Tabell 5.35. **Antall boklesere fordelt på utenlandske roman- og novelleforfattere. 1994, 1997, 2000 og 2004**

	1994	1997	2000	2004	Sammenlagt
Agatha Christie	7	3	2	1	13
Ken Follet	4	3	2	2	13
John Grisham	5	3	1	3	12
Henning Mankell	0	1	1	9	11
Robert Ludlum	4	3	2	2	11
J.R.R. Tolkien	1	2	2	4	9
Jan Guillou	2	3	4	0	9
Isabelle Allende	3	2	2	2	9
Roald Dahl	1	3	1	2	7
J.K. Rowling	0	0	4	2	6
Arthur Conan Doyle	3	2	0	0	5
Stephen King	1	1	3	0	5
Allistair MacLean	3	0	0	0	3
Håkan Nesser	0	0	0	3	3
Dan Brown	0	0	0	3	3

tabellen, fulgt av Margit Sandemo, Anne Holt og Jostein Gaarder. Mens Elstad har et nokså jevnt antall lesere i de fire åra, har Sandemo hatt en tydelig nedgang i lezerskaren de siste ti åra. Selv om Jostein Gaarder ikke ligger øverst sammenlagt, har han størst antall lesere ett enkelt år, som var 1997. Dette har nok sammenheng med suksessen med boka «Sofies valg».

Knut Hamsun er den eneste avdøde forfatteren som er med i tabellen. Han ser dessuten til å ha økt oppslutning de siste ti åra. Kjell Hallbing (Morgan Kane-serien) hadde en god plassering i 1994, men er siden falt helt ut av tabellen. Frid Ingulstad og Jo Nesbø debuterte på lista i 2004.

Tabell 5.35 viser fordelingen av hvilke utenlandske roman- og novelleforfattere som er blitt lest ofte. Denne tabellen viser også at det er krim- og spenningslit-

teraturen som oftest blir lest, i tillegg til den eventyrlige litteraturen, også kalt «fantasy». Agatha Christie og Ken Follet topper tabellen. Mens Follet har en nokså jevn oppslutning, har Christies popularitet vært dalende. Henning Mankell har høyest antall lesere ett enkelt år, i 2004. Mens Allistair Maclean bare kom inn på tabellen i 1994, debuterte Håkan Nesser og Dan Brown i 2004.

Alle kulturbruksundersøkelsene fra 1991 viser at rundt eller i overkant av 10 prosent leser høyt for barn (tabell 5.36). Alle viser dessuten at kvinner i større grad leser for barn enn menn gjør. I aldersgruppen 25-44 år har andelen som leser for barn, vært høyest, og andelen har vært på rundt 20 prosent i alle undersøkelsene. Forholdet mellom høytlesing fra bok og fra blad har variert noe i løpet av disse åra, men hele tiden har boklesingen dominert.

Det er, som allerede nevnt, 25-44-åringene som i størst grad leser høyt for barn. Særlig gjelder dette boklesing (tabell 5.37). Denne aktiviteten øker nokså jevnt med utdanning. Særlig er det andelen som leser bøker for barn, som øker med utdanning.

Tabell 5.38 viser hvilke bøker man har lest en gjennomsnittsdag når man har lest for barn. Walt Disneys barnebøker ligger øverst i tabellen, og dermed mest lest. Dette er enkle versjoner av barnebøker, gjerne med utgangspunkt i Disneys tegnefilmer, eller fortellinger fra Disneys tegneserieverden.

Tabell 5.36. **Andelen som har lest høyt for barn en gjennomsnittsdag, etter kjønn, i gruppen 25-44 år og etter lesestoff. 1991, 1992, 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1991	1992	1994	1997	2000	2004
Leste i alt	9	11	12	12	14	12
Menn	6	8	8	9	11	10
Kvinner	12	15	15	15	18	14
25-44 år	19	23	21	22	23	19
Leste bok	8	10	10	11	8	8
Leste blad	2	2	2	3	7	4

Tabell 5.37. **Andelen som har lest høyt for barn i alt og i bok eller blad, etter alder og utdanning. 2004. Prosent**

	9-15 år	16-24 år	25-44 år	45-66 år	67-79 år	Ung- doms- skole	Videre- gående skole	Universitet/ høgskole, kort	Universitet/ høgskole, lang
Leste i alt	5	4	19	11	8	9	10	17	22
Leste bok	2	2	15	7	3	5	7	13	18
Leste blad	2	2	4	4	5	4	3	5	5

Den forfatteren som ligger høyest på tabellen, er Astrid Lindgren, tett fulgt av Torbjørn Egner. Disse to har solid oppslutning i alle de fire åra vi har målinger for, selv om Lindgren har hatt noe synkende oppslutning. Det samme gjelder Anne Cath. Vestly, som ligger på fjerdeplassen.

Tabellen bærer også ellers preg av moderne nordisk barnelitteratur, men også klassisk barne- og eventyrlitteratur som Asbjørnsen og Moe, H.C. Andersen og Elsa Beskow og dessuten barne-TV-serier.

Litt nedgang i interessen for boklesing

I undersøkelsene i 1994, 1997, 2000 og 2004 er det stilt spørsmål om interesse for å lese bøker. I 1994 var det 62 prosent som var meget eller ganske interessert i å lese bøker (tabell 5.39). Andelen sank til 54 prosent i 2000, men var noe høyere igjen i 2004.

Tabell 5.38. **Antall som har lest høyt for barn, etter forfatter eller bokserie. 1994, 1997, 2000 og 2004**

	1994	1997	2000	2004	Sammenlagt
Walt Disney-bøker	12	23	12	9	56
Astrid Lindgren	15	12	6	7	40
Torbjørn Egner	12	8	7	11	38
Anne Cath. Vestly	12	5	3	3	23
Asbjørnsen og Moe	5	5	1	3	14
Tove Janson	8	4	2	0	14
A.A. Milne (Ole Brumm)	3	2	4	3	12
Gunilla Wolde (Emma-bøkene)	4	1	2	3	10
Gunilla Bergström	2	4	2	1	9
Postmann Pat	4	3	0	0	7
Jostein Gaarder	1	3	2	0	6
J.K. Rowling	0	0	1	4	5
H.C. Andersen	4	1	0	0	5
L. Lee Hope (Bobsey-barna)	3	0	0	1	4
Sesam Stasjon	0	4	0	0	4
Elsa Beskow	1	0	0	3	4
Brannmann Sam	0	3	0	0	3

Kvinner er mer interessert i boklesing enn menn er

I alle de fire undersøkelsene har kvinner uttrykt betydelig større interesse for å lese bøker enn menn har. Mennenes interesse har dessuten sunket fra 1994 og fram til 2004, noe kvinnes interesse kun i liten grad har. 50 prosent av mennene var meget eller ganske interessert i avislesing i 1994, mens andelen blant kvinner var 72 prosent. I 2004 var forholdet 42 prosent mot 70 prosent.

De unge er minst interessert i boklesing

Interessen for boklesing er nokså jevnt fordelt mellom de ulike aldersgruppene. Og for de fleste gruppene har interessen sunket noe. Sterkest nedgang i interessen finner vi i de tre aldersgruppene fra 13 til 24 år. 13-15-åringene hadde lavest interesse i 2004, med 39 prosent som var

Tabell 5.39. **Andelen som er meget/ganske interessert i å lese bøker, etter kjønn, alder og utdanning. 1994, 1997, 2000 og 2004. Prosent**

	1994	1997	2000	2004
Alle	62	58	54	56
Menn	50	48	40	42
Kvinner	72	68	68	70
9-12 år	61	49	49	56
13-15 år	59	45	35	39
16-19 år	55	43	42	48
20-24 år	60	58	52	48
25-34 år	62	61	55	56
35-44 år	64	64	60	60
45-54 år	65	59	57	59
55-66 år	63	61	58	63
67-79 år	57	56	56	53
Ungdomsskole	48	41	37	43
Videregående skole	58	56	51	49
Universitet/høgskole, kort	75	77	68	73
Universitet/høgskole, lang	82	82	74	85

meget eller ganske interessert i boklesing. Aldersgruppene fra 35 år og oppover har størst interesse og mest stabil interesse over tid.

Høy utdanning og interesse for boklesing henger sammen

Det er helt tydelig at interesse for boklesing er større blant dem med høy utdanning enn blant dem med lav utdanning. Blant dem med utdanning på ungdomsskolenivå var det i 1994 48 prosent som var meget eller ganske interessert i å lese bøker. Blant personer med lang universitets- eller høyskoleutdanning var andelen 82 prosent. Tilsvarene tall for 2004 var henholdsvis 43 prosent og 85 prosent. Blant personer med lav utdanning er det dessuten slik at interessen har vært noe synkende. Blant dem med høy utdanning er interessen mer stabil.

Interesse for boklesing og boklesing henger nøye sammen

Det er klar sammenheng mellom boklesing og interesse for boklesing (tabell 5.40). I 2004 var det 23 prosent som hadde lest bok en gjennomsnittsdag, og 43 prosent hadde lest bok i løpet av en uke. Blant dem som var meget interessert i bøker, var det 47 prosent som hadde lest bøker en gjennomsnittsdag, og 76 prosent hadde lest bok i løpet av en uke. 11 prosent av befolkningen var ikke interessert i å lese bøker. Kun 1 prosent av de ikke interesserte hadde lest bok en gjennomsnittsdag, og 4 prosent hadde lest bok i løpet av en uke.

5.10. Bruk av Internett

Kraftig økning i bruk av Internett siden 1997

I SSBs mediebruksundersøkelser er det stilt spørsmål om Internett-bruk siden 1997. Bruk av Internett hjemme, på arbeid eller skole og andre steder er med i tallene. Det året var det 7 prosent som hadde brukt Internett en gjennomsnittsdag (Vaage 2007). Andelen har økt ganske jevnt. Den var 27 prosent i 2000 og 42 prosent i 2003. I 2006 var andelen brukere kommet til 60 prosent.

Kvinner har minst Internett-bruk, men haler inn på mennene

Det har i hele perioden vært en større andel menn enn kvinner som har brukt Internett. I 1997 var det 10 prosent menn og 3 prosent kvinner som brukte Internett per dag. I 2000 var forholdet 33 prosent mot 21 prosent, og i 2003 var det 49 prosent mot 34 prosent. I 2006 var andelen blant menn 67 prosent, mens den var 54 prosent blant kvinner. Forholdet mellom kjønnene i disse åra er at kvinnes andel var 30 prosent av mennenes i 1997, 64 prosent i 2000, 69 prosent i 2003 og 81 prosent i 2006. Det er med andre ord tydelig at kvinner og menn har nærmet seg betydelig i Internett-bruken i løpet av disse åra.

Klare aldersskiller i Internett-bruken

Figur 5.15 viser at de er stor forskjell mellom de ulike aldersgruppene i bruken av Internett. Aldersgruppene 16-24 år og 25-44 år har i hele perioden fra 1997 til 2006

Tabell 5.40. **Andel med ulik grad av interesse for boklesing, andel som er boklesere per dag og per uke, etter interesse for boklesing. 2004. Prosent**

	Alle	Meget interessert	Ganske interessert	Litt interessert	Ikke interessert
Interesse for boklesing		25	31	33	11
Prosentandel boklesere per dag	23	47	27	9	1
Prosentandel boklesere per uke	43	76	55	20	4
Antall svar	1986	493	611	660	222

vært de mest aktive brukerne. Barna og gruppen 45-66 år har også fulgt hverandre fra år til år, men har hatt en lavere hyppighet i bruken av Internett enn de unge. Nederst i figur 5.15 finner vi kurven for eldre, i gruppen 67-79 år. Der har utviklingen gått sakte, og de eldre ligger fremdeles langt under de andre aldersgruppene i Internett-bruk. Mens det i gruppen 16-24 år var 80 prosent som brukte Internett en gjennomsnittsdag i 2006, var andelen 17 prosent blant de eldre.

Tydelig forskjell i Internett-bruk etter utdanning

Også mellom utdanningsgruppene har det vært og er fremdeles tydelige forskjeller i Internett-bruken. I 1997 var det 3 prosent av dem med utdanning på ungdomsskolenivå som brukte Internett per dag. I gruppen med lang universitets- eller høgskoleutdanning var andelen 14 prosent. I 2000 var forholdet 15 prosent mot 43 prosent, i 2003 26 prosent mot 62 prosent, og i 2006 var forholdet 43 prosent mot 78 prosent. Den prosentvise andelen de med lavest utdanning hadde i forhold til de med

høyest utdanning var 27 prosent i 1997, 35 prosent i 2000, 42 prosent i 2003 og 55 prosent i 2006. Dette viser at forskjellen mellom de to utdanningsgruppene har minket, men at forskjellen fremdeles er temmelig stor.

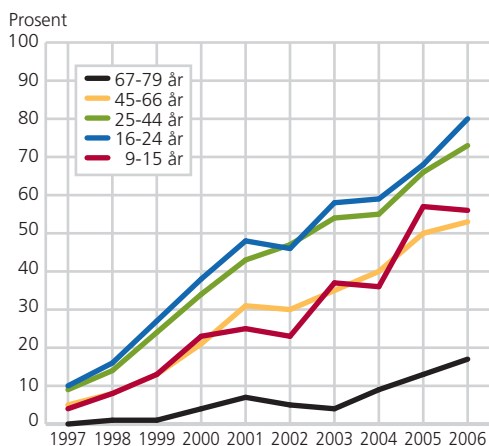
Økende tid til Internett-bruk

Tiden som brukes på Internett per dag, ble første gang registrert i SSBs undersøkelse i 2000. Tabell 5.41 viser at tiden de daglige brukerne bruker på Internett i løpet av en dag, har økt en del fra 2000 til 2006. Dette gjelder både menn og kvinner. Mennene har likevel i hele perioden brukt mer tid per dag enn kvinnene. Den prosentvise forskjellen mellom kjønnene har vært ganske lik de fleste åra.

Tabell 5.41. Tid brukt til Internett blant dem som har brukt nettet en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 2000-2006. Minutter

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	56	60	63	76	74	80	89
Menn	62	65	70	84	80	85	100
Kvinner	46	51	53	63	66	73	74

Figur 5.15. Andel som har brukt Internett en gjennomsnittsdag, etter alder. 1997-2006. Prosent

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Nesten fire av ti bruker e-post

Å sende eller motta e-post er det som flest nordmenn bruker Internett til i løpet av en dag (tabell 5.42). I 2006 var det 38 prosent av befolkningen i alderen 9-79 år som brukte nettet til denne typen aktiviteter. Dette har økt betydelig på få år. I 2003 var andelen 27 prosent. Blant dem som bruker Internett en gjennomsnittsdag, var andelen e-postbrukere 62 prosent i 2006. Blant dem har e-postbruken holdt seg omtrent på dette nivået de siste åra.

36 prosent leser nyheter på nettet per dag

Å lese nyheter på Internett er også populært. Andelen i befolkningen som brukte

dette tilbudet, har økt fra 14 prosent i 2001 til 36 prosent i 2006. Blant Internett-brukerne har andelen økt fra 41 prosent til 60 prosent i den samme perioden. 31 prosent av oss leste nyheter fra papiravisers nettsider i 2006, mens 22 prosent leste nyheter fra andre nettsider.

Økning på alle felt av Internett-bruken

En stadig større andel, både i forhold til befolkningen som helhet og blant Internett-brukerne, bruker nettet til både banktjenester og varekjøp, til informasjon om arrangementer og lignende, til å se på annonser og til å se på film, se på TV, spille spill, eller lignende. Når vi ser at alle tilbudene på nettet brukes av flere av dem som bruker Internett per dag, forteller det oss at stadig flere utnytter nettet til flere ulike formål i løpet av dagen.

60 prosent bruker e-post per uke

I løpet av en uke er det enda flere som er innom Internett. Andelen som sender eller

mottar e-post, har økt fra en andel på 39 prosent i 2001 til 60 prosent i 2006. Lesing av nyheter har økt fra 30 prosent til 56 prosent i samme periode. Og bruken av banktjenester, varekjøp eller lignende har økt fra 24 prosent til 50 prosent. Søking etter fakta/bakgrunnsstoff, annonser og informasjon om arrangementer, restauranter eller lignende har også økt betydelig fra 2001 til 2006.

Blir papiravislesing påvirket av avislesing på Internett?

I perioden da andelen avislesere har sunket, har tilbudet av aviser formidlet via Internett økt. Det er et spørsmål om papiravisenes Internett-utgaver har hatt innvirkning på denne utviklingen. Det er tydelig at noen av avisleserne har forlatt papirutgavene og gått over til de elektroniske utgavene. Avislesingen behøver derfor ikke totalt sett ha sunket, slik man kan få inntrykk av bare ved å se på lesing av de trykte avisene.

Tabell 5.42. **Andel som bruker Internett til ulike formål en gjennomsnittsdag, alle og brukere. 2001-2006. Prosent**

		2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sendt/mottatt e-post	Alle	..	..	27	28	36	38
	Brukere	..	..	65	63	65	62
Fakta/bakgrunnsstoff	Alle	10	10	13	14	17	20
	Brukere	29	28	32	32	31	33
Se på annonser	Alle	4	6	7	9	12	15
	Brukere	11	16	16	19	21	24
Info om arrangementer/ restauranter eller lignende	Alle	2	3	4	4	7	8
	Brukere	6	8	10	9	12	13
Bruke banktjenester/ varekjøp eller lignende	Alle	8	10	11	12	17	19
	Brukere	24	28	25	28	30	32
Se film, TV, spill eller lignende	Alle	4	4	5	7	8	12
	Brukere	11	11	12	12	15	19
Lese nyheter totalt	Alle	14	15	20	23	30	36
	Brukere	41	44	47	52	54	60
Lese nyheter fra papiravisenes nettsider	Alle	10	12	17	19	27	31
	Brukere	30	34	42	44	48	51
Lese nyheter fra andre nettsider	Alle	8	9	10	13	16	22
	Brukere	24	26	25	29	30	37

Færre avislesere også iberegnet Internett

Man kan spørre seg om avislesing på Internett er det samme som å lese en trykt avis. Sannsynligvis får man mer med seg ved å bla og lese gjennom en trykt avis enn ved å gå gjennom oppslagene som legges inn på hovedsiden i en nettutgave. Dette ser vi likevel bort fra her. Tallene viser at nedgangen i de trykte avisenes leserandel i en viss grad kompenseres ved lesing av nettutgavene (tabell 5.44). Mens leserandelene av trykte aviser i hele perioden fra 1991 til 1997 lå rundt 84 prosent, har avislesing medregnet nettlesing ligget noe lavere fra 2001 til 2006. De aller siste åra er det likevel en viss tendens til økning.

Avislesing på Internett har ikke ført til at avislesing samlet har kommet helt opp på nivået som var rådende på første del av 1990-tallet verken for menn eller kvinner (tabell 5.45). Vi kan derfor foreløpig si at nedgangen i avislesing også gjør seg gjeldende selv om nettavisene tas med i betraktning. Det er likevel tydelig at de er med på å dempe nedgangen.

Internett-utgavene demper nedgangen i avislesing

Andelen avislesere i aldersgruppen 16-24 år var i åra 1991-1997 i gjennomsnitt på 80 prosent en gjennomsnittsdag. Siden har andelen som leser trykte aviser, sunket betydelig i denne aldersgruppen. Nettavisene er i betydelig grad med på å holde avisle-

Tabell 5.43. **Andel av befolkningen som bruker Internett til ulike formål en gjennomsnittlig uke. 2001-2006. Prosent**

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sendt/mottatt e-post	39	42	44	48	56	60
Fakta/bakgrunnsstoff	28	29	34	37	44	46
Se på annonser	12	16	17	23	29	33
Info om arrangementer/ restauranter eller lignende	8	11	13	16	22	23
Bruke banktjenester/ varekjøp eller lignende	24	29	32	36	44	50
Se film, TV, spill eller lignende	11	11	12	16	20	24
Lese nyheter totalt	30	31	37	42	51	56

Tabell 5.44. **Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag. 1991, 1994 og 1996-2006. 9-79 år. Prosent**

	1991	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Trykte aviser	84	85	82	84	81	81	77	78	77	77	75	74	74
Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	.	.	.	79	79	80	79	81	82

Tabell 5.45. **Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag, etter kjønn 1991, 1994 og 1996-2006. 9-79 år Prosent**

	1991	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Menn													
Trykte aviser	87	86	84	85	84	84	79	78	78	78	75	74	74
Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	.	.	.	81	81	83	81	83	83
Kvinner													
Trykte aviser	82	85	80	82	79	78	76	77	76	76	74	73	74
Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	.	.	.	78	77	78	77	79	80

serandelen oppe på et høyere nivå, selv om den ikke når helt opp til tallene for 1990-åra. Blant 25-44-åringene var leserandelen i gjennomsnitt for åra 1991-1997 på 88 prosent. Også for dem blir nedgangen de seinere åra i noen grad oppveid ved lesing av Internett-utgaver. I aldersgruppen 9-15 år har det også vært en nedgang i andelen som leser trykte aviser i løpet av dagen. Gjennomsnittet for 1991-1997 var på 54 prosent, og det ser ikke ut til at lesing av nettaviser har hatt noen særlig betydning for andelen avislesere de siste åra, i denne gruppen. For dem som er 45 år eller eldre, har nedgangen i avislesing vært liten. Blant disse har ikke nettavisene noen nevneverdig betydning for andelen avislesere.

Mens andelen som leser trykte aviser, har endret seg lite disse seks åra, har andelen som bruker Internett-avisene i løpet av en

dag, økt fra 10 til 31 prosent (tabell 5.47). Dette har medført at andelen som bare leser trykte aviser, har sunket fra 69 prosent i 2001 til 51 prosent i 2006. Det er få som bare leser nettaviser, mens de som både leser trykte aviser og nettaviser, har økt fra 9 prosent i 2001 til 23 prosent i 2006.

19 prosent av de unge leser bare nett-utgavene

50 prosent av dem som er i alderen 16-24 år, leser nettaviser en gjennomsnittsdag (tabell 5.48). Det er derimot en langt mindre andel som bruker dette tilbudet i løpet av en dag, blant de yngste og de eldste. Mens 19 prosent i alderen 16-24 år bare leser avis på Internett, er det kun en liten andel av dem under 16 år eller over 44 år som gjør det. I aldersgruppen 16-44 år leser nesten en av tre både trykte aviser og nettaviser en gjennomsnittsdag.

Tabell 5.46. **Andelen som har lest trykte aviser og trykte aviser/Internett-aviser samlet en gjennomsnittsdag, etter alder 1997-2006. Prosent**

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
9-15 år:	Trykte aviser	54	53	48	45	40	49	48	42	43	47
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	40	50	48	43	49	49
16-24 år:	Trykte aviser	79	75	70	69	68	62	69	61	56	57
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	73	68	78	72	70	76
25-44 år:	Trykte aviser	87	83	86	81	79	78	76	76	73	73
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	81	81	83	82	84	84
45-66 år:	Trykte aviser	92	89	89	86	89	90	89	88	90	86
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	90	90	89	88	91	89
67-79 år:	Trykte aviser	86	90	92	90	90	85	84	90	89	94
	Trykte eller nettaviser	.	.	.	.	90	86	84	90	90	94

Tabell 5.47. **Lesing av trykt avis og nettavis 2001-2006 en gjennomsnittsdag. 9-79 år. Prosent**

	Trykt avis ¹	Nett-avis ²	Enten trykt avis eller nettavis	Bare trykt avis	Bare nettavis	Både trykt avis og nettavis	Antall svar
2001	78	10	79	69	2	9	1 804
2002	77	12	79	67	2	10	1 856
2003	77	17	80	63	4	14	1 814
2004	75	19	79	60	4	15	1 998
2005	74	27	81	54	7	20	1 818
2006	74	31	82	51	8	23	1 833

¹ Andelen som har lest trykt avis. Disse kan også ha lest nettavis. ² Andelen som har lest nettavis. Disse kan også ha lest trykt avis.

Tabell 5.48. Lesing av trykt avis og nettavis, etter kjønn og alder en gjennomsnittsdag, 2006. Prosent

	Trykt avis	Nett-avis	Enten trykt avis eller nettavis	Bare trykt avis	Bare nettavis	Både trykt avis og nettavis	Antall svar
Menn	74	39	83	45	10	29	901
Kvinner	74	22	80	58	6	16	917
9-15 år	47	10	49	39	2	7	196
16-24 år	57	50	76	26	19	31	283
25-44 år	73	43	84	41	11	32	636
45-66 år	86	23	89	66	2	20	511
67-79 år	94	7	94	87	1	7	192

5.11. Hjemme-PC

Jevn økning i hjemme-PC-bruk

I 1994 var det 11 prosent som hadde brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag (tabell 5.49). I 2000 var andelen økt til 25 prosent. I 2006 var andelen økt ytterligere til 51 prosent. Det har vært en nokså jevn økning i alle åra fra 1991 til 2006.

Flere menn enn kvinner bruker hjemme-PC

På samme måte som for Internett har det

i hele perioden vært en større andel menn enn kvinner som har brukt hjemme-PC. I 1994 var det 16 prosent menn og 6 prosent kvinner som hadde brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag. I 2006 var forholdet 57 prosent mot 45 prosent. Dette viser at kvinnene har nærmet seg mennene en del, men det er fremdeles stor forskjell mellom kjønnene. Det er særlig blant de eldre at forskjellen er stor. Blant personer i alderen 67-79 år var det i 2006 21 prosent menn og 12 prosent kvinner som brukte hjemme-PC per dag.

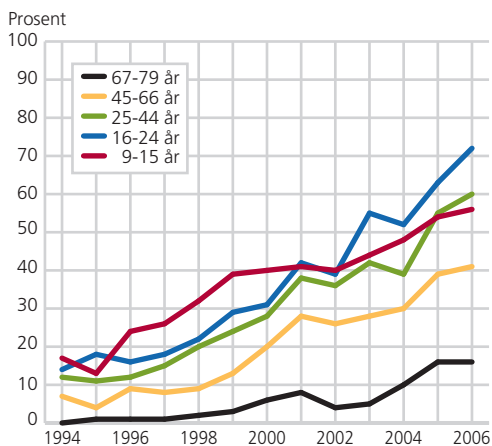
Tabell 5.49. Andelen som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter kjønn og alder. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004 og 2006. Prosent

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Alle	11	12	17	25	31	36	51
Menn	16	17	22	30	36	42	57
Kvinner	6	7	11	20	25	30	45
9-12 år	14	21	26	36	31	37	45
13-15 år	22	28	40	45	53	63	70
16-19 år	15	16	28	36	41	53	76
20-24 år	13	15	16	27	37	51	69
25-34 år	10	13	20	26	41	41	60
35-44 år	14	11	21	29	32	37	61
45-54 år	8	14	10	25	33	38	46
55-66 år	4	3	7	12	18	20	36
67-79 år	0	1	2	6	4	10	16
Menn							
9-15 år	27	32	43	48	43	49	52
16-24 år	21	22	31	37	42	57	79
25-44 år	17	17	29	32	41	45	67
45-66 år	11	14	9	24	35	37	47
67-79 år	0	3	1	12	6	14	21
Kvinner							
9-15 år	8	16	22	31	37	46	60
16-24 år	8	9	13	24	35	45	64
25-44 år	7	7	12	24	32	34	53
45-66 år	3	5	8	15	16	22	34
67-79 år	0	0	3	0	2	5	12

De unge er de ivrigste hjemme-PC-brukerne

Figur 5.16 viser hvordan hjemme-PC-bruken har økt i ulike aldersgrupper fra 1994 til 2006. I alle aldersgruppene har det vært en viss økning. Den har likevel vært størst i aldersgruppene 16-24 år og 25-44 år. 9-15 åringene var de mest aktive brukerne i siste halvdel av 1990-tallet, men de er seinere nådd igjen av de unge. Blant de eldre var det svært liten økning i bruken på 1990-tallet, men fra 2003 og framover har bruken tatt seg noe opp. Tabell 5.49 viser at det i særlig grad er aldersgruppen 16-19 år som i de seinere åra har vært aktive brukere av hjemme-PC. Blant dem var det en brukerandel på 76 prosent en gjennomsnittsdag i 2006.

Figur 5.16. **Andel som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter alder. 1994-2006. Prosent**

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Personer med høy utdanning bruker hjemme-PC mest

Det er helt tydelig at hjemme-PC-bruken er større blant dem med høy utdanning enn blant dem med lav utdanning. Dette har holdt seg i alle åra fra 1994 og fram til 2006. I 1994 var det 5 prosent av dem med utdanning på ungdomsskolenivå som hadde brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag. Blant dem med lang universitets- eller høgskoleutdanning var andelen 16 prosent. I 2006 var forholdet 38 prosent mot 60 prosent. Det prosentvise forholdet mellom disse gruppene har blitt noe mindre, men fortsatt er det et nokså stort gap mellom personer i de to utdanningsgruppene.

Tiden som brukes ved PC-skjermen har endret seg lite

Det er ikke slik at de som bruker hjemme-PC, bruker stadig mer tid på det i løpet av en dag (tabell 5.50). Tiden har variert noe fra år til år, men i gjennomsnitt har den holdt seg litt over eller under en og en halv time. Selv om det er unntak, har mannlige brukere brukt noe mer tid per dag enn det kvinner har. I 2006 brukte menn 1 time og 52 minutter, mens kvinnene brukte 1 time og 20 minutter. Mest tid dette året brukte gutter i alderen 16-24 år, med 2 timer og 29 minutter (Vaage 2007).

Økt andel av befolkningen bruker hjemme-PC til daglig arbeid

Tabell 5.51 viser bruk av hjemme-PC en gjennomsnittsdag til ulike formål. Tabellen er splittet opp etter brukere en gjennomsnittsdag og alle, det vil si hele

Tabell 5.50. **Tid brukt på PC hjemme blant dem som har brukt hjemme-PC en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994-2006. Minutter**

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	101	94	91	89	77	85	84	83	88	96	93	98	98
Menn	97	94	101	89	83	92	95	96	106	105	107	108	112
Kvinner	114	94	68	90	65	73	68	63	63	83	75	86	80

befolkningen i alderen 9-79 år. Blant befolkningen som helhet har det vært en økning i bruken av hjemme-PC til daglig arbeid, fra 5 prosent i 1994 til 14 prosent i 2006. Blant personer i akademiske yrker og blant administrative ledere var det 32 prosent som brukte hjemme-PC i forbindelse med sitt daglige arbeid i 2006.

For brukerne har denne typen PC-bruk sunket. Mens 45 prosent brukte hjemme-PC-en til daglig arbeid i 1994, er den sunket til 27 prosent i 2006. Dette viser at nesten halvparten av dem som brukte hjemme-PC per dag så tidlig som i 1994, trengte den til daglig arbeid. Blant nye brukere som har kommet til i de seinere åra, har formålet med PC-bruken i mindre grad vært daglig arbeid.

PC som praktisk hjelpemiddel til hjem/fritid øker mest

Det som i særlig grad har økt, er PC-bruk som praktisk hjelpemiddel til hjem eller fritid. Til dette har bruken blant alle økt fra 2 prosent i 1994 til 24 prosent i 2006. Blant brukerne har det vært en økning fra 20 prosent til 47 prosent i 2006. Dette betyr at nesten halvparten av brukerne i 2006 brukte hjemme-PC-en til praktisk nytte for hjem eller fritid.

Blant alle har det også vært en betydelig økning i bruken av hjemme-PC til underholdning og spill.

Blant brukerne har bruken derimot holdt seg på omtrent samme nivå i hele perioden fra 1994 og fram til i dag. Omtrent halvparten av dem som bruker hjemme-PC-en til underholdning, bruker den til å spille. I aldersgruppen 9-15 år var det 38 prosent som brukte hjemme-PC til spill en gjennomsnittsdag i 2006.

Å bruke PC-en som hjelpemiddel i forbindelse med skolearbeid eller annen utdanning har også økt i befolkningen som helhet, fra 2 prosent i 1994 til 8 prosent i 2006. Blant gruppen skoleelever/studenter var det 45 prosent som brukte hjemme-PC-en gjennomsnittsdag i 2006 til dette formålet.

Blant brukerne av hjemme-PC en gjennomsnittsdag har det vært en nedgang i bruken til skole/utdanningsformål, fra 22 prosent i 1994 til 16 prosent i 2006. Dette skyldes nok helst at skoleungdom var tidlig ute med å bruke PC, både til hjemmелеkser og andre formål. Ferskere brukere har i større grad passert skolealder, og bruker derfor hjemme-PC i større grad til andre ting.

Tabell 5.51. **Andel som bruker hjemme-PC til ulike formål en gjennomsnittsdag, alle og brukere. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004-2006. Prosent**

		1994	1996	1998	2000	2002	2004	2005 ¹	2006
Daglig arbeid	Alle	5	4	4	7	8	8	14	14
	Brukere	45	35	26	28	27	23	29	27
Spill	Alle	..	..	..	..	..	..	8	9
	Brukere	..	..	..	..	..	..	17	17
Underholdning, inkl. spill	Alle	4	5	7	9	10	12	16	18
	Brukere	36	46	42	34	34	33	34	36
Skolearbeid/utdanning	Alle	2	3	2	4	5	7	9	8
	Brukere	22	23	14	17	17	18	18	16
Til hjem/fritid	Alle	2	4	6	11	15	19	23	24
	Brukere	20	33	39	44	51	49	49	47

¹Underholdning ble splittet opp i spill og annen underholdning fra 2005.

5.12 Elektroniske spill

I mediebruksundersøkelsene har det fra 1995 blitt stilt spørsmål om bruk av TV-spill, det vil si elektroniske spill med egen konsoll som kobles til et TV-apparat. Fra 2005 er det også stilt spørsmål om bruk av spill der PC brukes som spillkonsoll.

Mer TV-spill blant menn enn blant kvinner

Tabell 5.52 viser at blant befolkningen som helhet er det kun en liten del som bruker TV-spill i løpet av en dag, selv om det har vært en liten økning fra 1995 til 2006. Verken blant menn eller kvinner totalt sett har det vært eller er det noen stor andel som spiller TV-spill i løpet av dagen. Tallene viser tydelig at menn har vært og er mer aktive på dette feltet enn kvinner.

Økende bruk av TV-spill blant barn og unge

Særlig blant barn, men også blant unge, er aktiviteten stor, og den har økt betydelig i denne perioden. Andelen brukere per dag blant 9-12-åringer var 14 prosent i 1996, mens den var 27 prosent i 2005 og 2006. Blant 20-24-åringer var andelen 1 prosent i 1996 og 1997. I 2006 var andelen som spilte TV-spill per dag, kommet opp i 10 prosent.

En time til TV-spill per dag

Tabell 5.53 viser at tiden som brukes til TV-spill per dag, blant brukerne har variert noe fra år til år, men ikke beveget seg i noen bestemt retning. Stort sett har den ligget noe over eller under en time. I de seinere åra har menn brukt noe mer tid på TV-spill per dag enn det kvinner har. I 2006 brukte mannlige spillere 63 minutter, mens kvinner brukte 40 minutter per dag.

Tabell 5.52. Andel som har spilt TV-spill en gjennomsnittsdag, etter alder. 1995-2006. Prosent

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Alle	3	2	2	3	4	4	3	4	4	4	4	5
Menn	4	2	3	5	7	6	5	6	6	7	6	7
Kvinner	1	2	1	2	2	3	1	3	2	1	2	3
9-12 år	19	14	17	15	19	20	16	28	23	19	27	27
13-15 år	11	9	12	13	21	18	18	13	20	20	16	18
16-19 år	5	3	4	9	5	11	5	10	11	7	7	7
20-24 år	3	1	1	6	3	5	5	7	4	8	8	10
25-44 år	1	1	1	1	3	2	2	2	2	2	2	3
45-66 år	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
67-79 år	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1

Tabell 5.53. Tid brukt på TV-spill blant dem som har brukt TV-spill en gjennomsnittsdag, etter kjønn. 1994, 1996, 1998, 2000, 2002 og 2004-2006. Minutter

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2005	2006
Alle	52	60	55	67	61	67	79	56
Menn	52	49	54	78	65	72	87	63
Kvinner	51	78	58	41	53	44	53	40

PC-spill noe mer utbredt enn TV-spill

Tabell 5.54 viser at andelen som bruker PC-spill, ligger litt høyere enn TV-spill. PC-spill er også noe mer utbredt i ulike aldersgrupper enn det TV-spill er, selv om det også her er barn og unge som er de ivrigste brukerne. Nesten 30 prosent av dem i alderen 9-15 år spiller PC-spill i løpet av dagen, og blant gutter i denne aldersgruppen er andelen 38 prosent. Blant jentene i samme aldersgruppe var brukerandelen på 24 prosent i 2006.

Tabell 5.54. **Andelen som spiller PC-spill og PC-spill eller TV-spill samlet en gjennomsnittsdag, etter alder og kjønn/alder 9-24 år. 2005 og 2006. Prosent**

	PC-spill		PC-spill eller TV-spill	
	2005	2006	2005	2006
Alle	8	9	11	13
9-12 år	26	29	44	51
13-15 år	26	29	36	39
16-19 år	16	18	21	22
20-24 år	11	12	17	19
25-44 år	6	6	7	8
45-66 år	4	4	4	5
67-79 år	3	4	3	5
Gutter				
9-15 år	38	38	57	59
16-24 år	17	24	27	32
Jenter				
9-15 år	13	21	23	33
16-24 år	9	4	9	7

Tabell 5.55. **Andel barn og unge som bruker PC-spill eller TV-spill en gjennomsnittsdag, etter husholdningsinntekt og foreldres utdanning. 2006. Prosent**

	9-15 år	16-24 år
Husholdningsinntekt		
Under 500 000	50	21
500 000 eller mer	44	17
Utdanning		
Ungdomsskole/videregående skole	47	21
Universitets-/høgskoleutdanning	46	17

Halvparten av 9-12-åringene spiller TV- eller PC-spill per dag

Hvis vi summerer tallene for bruk av PC-spill og TV-spill, ser vi at 13 prosent av befolkningen brukte en av dem eller begge disse spillformene i 2006. Halvparten av 9-12-åringene var opptatt av dette i 2006, og interessen økte sammenlignet med året før. Blant gutter i alderen 9-15 år var andelen brukere per dag helt oppe i 59 prosent, mens det blant jentene var en andel på 33 prosent. Også blant de eldre er det en del som er opptatt av slike spill. I 2006 var det 5 prosent av dem som er i aldersgruppen 67-79 år som spilte PC- eller TV-spill i løpet av dagen.

Foreldrenes inntekt og utdanning betyr lite for barnas spillaktivitet

Det er ikke grunnlag for å si at det er stor forskjell i spillaktiviteten mellom barn sett i forhold til foreldrenes inntekt og utdanning. Tabell 5.55 viser at det ikke er noen store forskjeller i andelen som bruker PC- eller TV-spill i løpet av en dag, blant barn som tilhører en husholdning med høy inntekt, i forhold til husholdninger med lav inntekt. Det er heller ingen tydelige forskjeller på dette feltet mellom de barna som har foreldre med høy utdanning, i forhold til de som har foreldre med lav utdanning.

Foto: Crestock